

Dragan Novosel*

ŽALBE DRŽAVNOG ODVJETNIKA I OKRIVLJENIKA KAO KOREKTIV IZREČENIH KAZNI

U članku se razmatra kaznena politika za određena kaznena djela prema statistici Državnog odvjetništva Republike Hrvatske te uspješnost u drugostupanjskom postupku u povodu žalbe zbog odluke o kazni državnih odvjetnika i okrivljenika. Radi uvida u kaznenu politiku za kaznena djela ubojstva iz čl. 90. KZ, teške tjelesne ozljede iz čl. 99. st. 1. KZ, zlouporabe opojnih droga iz čl. 173. st. 1., čl. 173. st. 2., čl. 173. st. 3. KZ, silovanja iz čl. 188. KZ, bludnih radnji iz čl. 193. KZ, krađe iz čl. 216. st. 1. KZ, teške krađe iz čl. 217. st. 1. KZ, razbojništva i razbojničke krađe iz čl. 218. i 219. KZ, prijevare iz čl. 224. KZ te za kazneno djelo izazivanja prometne nesreće iz čl. 272. KZ izvršena su dva istraživanja.

U prvom se na temelju statistike Državnog odvjetništva za dva razdoblja (od 1993. do 1997. i od 1998. do 2002.) daje pregled izrečenih kaznenopravnih sankcija od strane prvostupanjskih sudova te reakcija državnog odvjetnika na izrečene sankcije. Drugim istraživanjem također se za navedena razdoblja na temelju uvida u predmete nastoji dati prikaz koliko državni odvjetnici i okrivljenici kroz podnošenje žalbi zbog odluke suda o kazni uspijevaju utjecati na politiku kažnjavanja. U tu svrhu posebno se razmatraju drugostupanjske odluke, kako prema pojedinim djelima, tako i prema pojedinoj kaznenopravnoj sankciji.

1. UVOD

Ocjena o tome jesu li sankcije koje se izriču u Republici Hrvatskoj blage ili primjerene različita je zavisno od toga tko je daje. Državni odvjetnici u svakodnevnim komentarima, izvješćima i svojim raspravama u pravilu ističu blagost politike kažnjavanja. Posebno ističu da su sudovi blagi u izricanju sankcija, dok se rijetko u svojim razmatranjima kritički osvrću na svoj položaj i mogućnost da kroz drugostupanjski postupak u znatnijoj mjeri utječu na izbor vrste i visinu sankcije koja se izriče za konkretno kazneno djelo.

* Dragan Novosel, zamjenik glavnog državnog odvjetnika Republike Hrvatske

Upravo iz navedenog razloga u okviru znanstvenog projekta Hrvatskog udruženja za kaznene znanosti i praksu i Akademije pravnih znanosti Hrvatske državna su odvjetništva provela istraživanja o politici kažnjavanja i rezultatima drugostupanjskog postupka. Istraživanje je provedeno za kaznena djela ubojstva iz čl. 90. KZ, teške tjelesne ozljede iz čl. 99. st. 1. KZ, zlorabe opojnih droga iz čl. 173. st. 1., čl. 173. st. 2., čl. 173. st. 3. KZ, silovanja iz čl. 188. KZ, bludnih radnji iz čl. 193. KZ, krađe iz čl. 216. st. 1. KZ, teške krađe iz čl. 217. st. 1. KZ, razbojništva i razbojničke krađe iz čl. 218. i 219. KZ, prijevare iz čl. 224. KZ te za kazneno djelo izazivanja prometne nesreće iz čl. 272. KZ. U prvom smo istraživanju na osnovi godišnjih statističkih izvješća državnog odvjetništva za razdoblje od 1993. do 2002. godine istražili koje kaznenopravne sankcije za navedena kaznena djela izriču prvostupanjski sudovi i koliko se često državni odvjetnici žale zbog odluke suda o kazni odnosno kaznenoj sankciji, dok su u okviru drugog istraživanja metodom uzorka kroz razdoblje od deset godina za svako od navedenih djela prikupljeni podaci o sankcijama protiv kojih se najčešće podnose žalbe te o uspješnosti u drugostupanjskom postupku državnog odvjetnika i okrivljenika.

Nakon što su prikupljeni podaci, uvidjeli smo da su ta dva istraživanja međusobno toliko povezana da iskazivanje rezultata jednog istraživanja, odnosno komentari podataka u vezi s jednim istraživanjem, bez navođenja podataka iz drugog istraživanja mogu dovesti do potpuno pogrešnih zaključaka. Upravo se stoga u ovom radu iznose zajednički rezultati tih dvaju istraživanja. Kao što je navedeno, istraživanja su provedena u sklopu većeg istraživanja politike kažnjavanja u Republici Hrvatskoj, s time da je desetogodišnje razdoblje podijeljeno u dvije cjeline: razdoblje od 1993. do 1997. i razdoblje od 1998. do 2002. godine.

2. PRVOSTUPANJSKE SANKCIJE I UČESTALOST ŽALBI DRŽAVNOG ODVJETNIKA

2.1. Izvor podataka i način njihova prikazivanja i usporedbe

Kao što je u uvodu istaknuto, cilj prvog istraživanja bio je utvrditi kroz navedena dva razdoblja kretanje kaznenih sankcija koje su izrekli prvostupanjski sudovi za promatrana kaznena djela te posebno odnos između izrečenih sankcija i broja žalbi državnog odvjetnika zbog kazne i zbog kazne i drugih razloga.

Tablica 1.

Ubojstvo – članak 90. KZ

Razdoblje 1993.-1997.

Godina	Izrečena sankcija					Žalba državnog odvjetnika		
	Zatvor	Novčana kazna	Uvjetna osuda	Ostalo	Svega	Zbog kazne	Zbog kazne i drugih razloga	Svega žalbi
1993.	98				98	32	12	44
1994.	67				67	32	11	43
1995.	56				56	21	5	26
1996.	50				50	20	5	25
1997.	59				59	28	5	33
Svega	330	0	0	0	330	133	38	171

Razdoblje 1998.-2002.

Godina	Izrečena sankcija					Žalba državnog odvjetnika		
	Zatvor	Novčana kazna	Uvjetna osuda	Ostalo	Svega	Zbog kazne	Zbog kazne i drugih razloga	Svega žalbi
1998.	77				77	40	8	48
1999.	60				60	29	13	42
2000.	57				57	24	9	33
2001.	64				64	23	7	30
2002.	47				47	11	3	14
Svega	305	0	0	0	305	127	40	167
Sveukupno	635	0	0	0	635	260	78	338

Pored toga uz svaku od tih tablica, koje se nalaze na priloženom CD, dan je postotak pojedinih sankcija za svaku godinu pojedinačno, zbir pojedinih vrsta sankcija za promatrano razdoblje i sveukupno te postotak udjela pojedine sankcije, ali i postotak podnesenih žalbi državnog odvjetnika u odnosu prema ukupnom broju presuda.

Dakle, po godinama je za pojedina kaznena djela i za zbir svih kaznenih djela za koja je provedeno istraživanje izvršena usporedba koliko je u postotku

u pojedinoj godini izrečeno kazni zatvora, novčanih kazni, uvjetnih osuda i ostalih sankcija te koliko je u postotku državni odvjetnik u odnosu prema tim presudama podnio žalbi. To je isto iskazano i za zbirne podatke.

Izvor podataka bila je godišnja statistika Državnog odvjetništva Republike Hrvatske. U toj se godišnjoj statistici daju objedinjeni podaci svih državnih odvjetništava o broju prijave za pojedina kaznena djela, broju istraga, optuženja, o tome koliko su državna odvjetništva u kalendarskoj godini primila prvostupanijskih presuda za pojedina kaznena djela te koliko je u toj kalendarskoj godini podneseno žalbi, s time da se u statistici posebno iskazuju žalbe zbog odluke o kazni, zbog odluke o kazni i iz drugih razloga i žalbe iz drugih razloga (povrede materijalnog prava, procesne povrede i žalbe zbog pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja).

Statistika Državnog odvjetništva iskazuje se prema osobama i prema radnjama koje je Državno odvjetništvo primilo ili za njih saznalo u izvještajnom razdoblju. To konkretno znači da se pojedina presuda koju je sud izrekao u određenoj godini, a nije te godine izrađena i otpremljena Državnom odvjetništvu, u statistici državnih odvjetništava iskazuje u godini u kojoj je primljena. Zbog tog se razloga podaci ne moraju u potpunosti slagati s podacima sudova o broju osuđujućih prvostupanijskih nepravomoćnih presuda.

Dakle, kao što je navedeno, na osnovi statističkih pokazatelja iz godišnje statistike Državnog odvjetništva Republike Hrvatske, za svako od promatranih kaznenih djela dani su podaci za svaku godinu za koju se provelo istraživanje, zbirni podaci za pojedina razdoblja, a također je dan zbir svih izrečenih sankcija u navedenom razdoblju.

Iz zbirnih podataka za sva kaznena djela proizlazi da je ovo istraživanje obuhvatilo 31.497 osuđujućih presuda izrečenih od prvostupanijskih sudova u razdoblju od 1993. do 1997. godine te 44.168 osuđujućih presuda u razdoblju od 1998. do 2002. godine, odnosno ukupno 75.665 osuđujućih presuda kojima je izrečeno 12.816 kazni zatvora, 11.092 novčane kazne, 50.169 uvjetnih osuda te 1.588 sankcija.

Podaci pokazuju da su državni odvjetnici protiv tih osuđujućih presuda, bilo samo zbog kazne ili zbog kazne i drugih razloga, podnijeli ukupno 8.659 žalbi.

2.2. Cilj istraživanja

Podaci po godinama iskazani su, kao što je navedeno, za pojedina kaznena djela, s time da je osim izrečenih sankcija za ta djela iskazan i broj žalbi državnog odvjetnika s ciljem da se na osnovi toga utvrdi kolika je učestalost tih žalbi u odnosu prema vrsti i broju izrečenih sankcija te reagiraju li državni odvjetnici svojim žalbama, odnosno češćim ulaganjem žalbi, na promjene u visini i vrsti izrečenih sankcija nastojeći na taj način visinu ili vrstu tih sankcija promijeniti.

Dakle, ovim je istraživanjem na temelju podataka po godinama za svako od navedenih djela dan pregled izrečenih sankcija i zbirni pregled za sva djela koja su predmet istraživanja, a također je u relaciju s osuđujućim presudama stavljen broj podnesenih žalbi državnog odvjetnika zbog kazne odnosno zbog kazne i drugih razloga da bi se na osnovi toga procijenila frekvencija žalbi državnog odvjetnika, odnosno povećanje ili smanjenje pojedinih vrsta sankcija prema njegovu reagiranju kroz žalbe.

Time smo htjeli utvrditi reagiraju li državni odvjetnici na sudski izrečene kaznenopravne sankcije za koje smatraju da nisu zadovoljavajuće (npr. izriču više uvjetnih osuda) povećanim brojem žalbi kao korektivom na takvu politiku kažnjavanja sudova.

2.3. Vrsta sankcija i učestalost žalbi državnog odvjetnika za pojedina kaznena djela

2.3.1. Kazneno djelo ubojstva (članak 90. KZ)

Za kazneno djelo ubojstva izriču se isključivo kazne zatvora, kao što se to vidi iz tablice 1. To je s obzirom na zapriječenu kaznu i težinu tog kaznenog djela i očekivano. Za to kazneno djelo u promatranom razdoblju doneseno je 635 osuđujućih presuda, državni su odvjetnici uložili 338 žalbi, pa iz toga proizlazi da su državni odvjetnici žalbe podnijeli u 53,2% svih osuđujućih presuda.

Broj žalbi državnog odvjetnika u promatranom razdoblju i postotak broja presuda dan je u sljedećoj tablici.

Tablica 2.

	1993.	1994.	1995.	1996.	1997.	Svega	1998.	1999.	2000.	2001.	2002.	Svega	Sveukupno
Broj presuda	98	67	56	50	59	330	77	60	57	64	47	305	635
Broj žalbi	44	43	26	25	33	171	48	42	33	30	14	167	338
Postotak žalbi	45%	64%	46%	50%	56%	52%	62%	70%	58%	47%	30%	55%	53%

Podaci o broju žalbi državnog odvjetnika pokazuju određenu ujednačenost iz godine u godinu (prosjeke 53%), s time da je najviše žalbi 1999. godine (70%), a najmanje 2002. (30%).

Ako povežemo prikazane podatke s drugim istraživanjem u kojem je za svaku godinu navedenog razdoblja za deset presuda iskazan prosjek visine kazne zatvora, tada bismo trebali dobiti odgovor nastoje li državni odvjetnici povećanim podnošenjem žalbi utjecati na visinu izrečene kazne zatvora.

Podaci o visini izrečeni kazni dobiveni na temelju uzorka pokazuju da su prosječne visine kazne zatvora za ubojstvo u razdoblju od 1993. do 1996. godine (vidi pod 3.2.5.1.) bile relativno niske, da bi zatim prosječna visina kazni zatvora bila povišena i prelazila 10 godina. Međutim, postotak žalbi za to kazneno djelo koje je podnio državni odvjetnik jednak je i 1994. i 2001. godine. Broj žalbi državnog odvjetnika osjetno je manji 2002. godine, ali je zapravo najviši 1999. godine – 70% žalbi. Dakle, broj žalbi je najveći kada je na osnovi presuda drugostupanjskog suda bilo evidentno da se izriču duže kazne zatvora. Taj podatak, odnosno postotak žalbi podnesen za ubojstvo koji je dan u tablici 2, upućuje na to da broj žalbi državnog odvjetnika ne zavisi toliko od visine kaznenopravne sankcije koja je izrečena, već da državni odvjetnici ponajprije ocjenjuju svaki slučaj posebno i prema svojoj ocjeni opravdavaju li otegotne ili olakotne okolnosti u konkretnom slučaju izrečenu sankciju podnose žalbu.

Prema tome, već prvi zaključci upućuju na to da se kroz relacije broja izrečenih osuđujućih sankcija, vrste pojedinih sankcija i broja žalbi državnog odvjetnika ne može tvrditi da učestalost žalbi državnog odvjetnika zavisi od vrste kaznenopravne sankcije koju izriče sud, odnosno da državni odvjetnici sustavno reagiraju na svaku izmjenu politike kažnjavanja za koju ocjenjuju da se njome ne postiže svrha izricanja kaznenih sankcija.

2.3.2. Kazneno djelo teške tjelesne povrede (članak 99. st. 1. KZ)

Da državni odvjetnici kroz žalbe ne nastoje sustavno utjecati na politiku kažnjavanja potvrđuju podaci za kazneno djelo teške tjelesne povrede iz čl. 99. st. 1. KZ. U tablici 3 dani su prosječni podaci o vrstama sankcija za promatrana razdoblja i ti podaci to najbolje potvrđuju.

Tablica 3.

	Postotak pojedinih sankcija				Postotak žalbi prema broju osuđujućih presuda
	Zatvor	Novčana kazna	Uvjetna osuda	Ostalo	
Prosjek od 1993. do 1997.	11,3%	0,8%	87,8%	0,1%	13,0%
Prosjek od 1998. do 2002.	7,6%	9,7%	81,8%	0,9%	13,2%

Iz tablice 3 proizlazi da je za kazneno djelo teške tjelesne povrede u prvom razdoblju, dakle od 1993. do 1995., u 11,3% slučajeva izrečena kazna zatvora, a u 87,8% uvjetna osuda. Državni odvjetnik prosječno je u 13% slučajeva podnio žalbu zbog kazne ili zbog kazne i drugih razloga. U drugom razdoblju, dakle od 1998. do 2002., za to djelo izrečeno je 7,6% kazni zatvora i 81,8% uvjetnih osuda. Novčane kazne (9,7%) više participiraju u ovom razdoblju zbog kaznenih naloga. Istodobno, prosječan broj žalbi državnog odvjetnika u ovom je razdoblju 13,2%.

Dakle, broj žalbi državnog odvjetnika nije povećan, iako je došlo do osjetnog smanjenja broja zatvorskih kazni. Podaci potvrđuju tvrdnju iznesenu kod kaznenog djela ubojstva da podnošenje žalbi državnog odvjetnika ne zavisi toliko od toga koja se vrsta sankcije izriče. Državni odvjetnik žali se na odluku suda o kazni ako na osnovi olakotnih i otegotnih okolnosti u konkretnom slučaju smatra da je potrebno izreći ili višu mjeru ili drugu vrstu sankcije. Razmatranje pojedinih presuda to potvrđuje. Državni odvjetnik se odlučuje na podnošenje žalbe prihvaćajući, uvjetno rečeno, izbor vrste sankcija od strane suda. Naime, u podnesenim žalbama manje se traži izricanje druge, teže vrste kaznenopravne sankcije, a daleko više povećanje u okviru kaznenopravne sankcije koju je izrekao prvostupanjski sud, kao što to i pokazuju podaci iz drugog istraživanja.

2.3.3. Zloupotrebavanje opojnih droga

2.3.3.1. Članak 173. stavak 1. KZ

Za kazneno djelo iz čl. 173. st. 1. KZ u prvom je razdoblju, dakle od 1993. do 1997. izrečeno 10,6% zatvorskih kazni. Najviše je zatvorskih kazni izrečeno 1996. godine (23,2%). Međutim, nakon toga zatvorske kazne kreću se od 7,6% u 1997. godini pa do 3,8% u 2002. godini. Broj novčanih kazni za to kazneno djelo stalno je otprilike isti, dapače, dolazi do blagog smanjenja, kako novčanih kazni, tako i uvjetnih osuda, u korist drugih sankcija, ponajprije sudske opomene koja se povećava sa 7,9% u 1996. godini na 16,8% u 2002. godini. Zanimljivo je da se državni odvjetnici najviše žale 1996. godine (17,7%), a najmanje 2001. godine (3,6%) te nešto više 2002. godine (6,2%). Razlog smanjenja broja žalbi državnog odvjetnika vjerojatno je njegova slaba uspješnost u drugostupanjskom postupku, kako to pokazuju podaci izneseni pod točkom 3.2.5.3.1.

2.3.3.2. Članak 173. stavak 2. KZ

S posebnom smo pažnjom pratili podatke za kazneno djelo iz članka 173. stavka 2. KZ, jer je za to kazneno djelo u Kaznenom zakonu bila osjetno povećana gornja granica zapriječene kazne.

Tablica 4.

Godina	Postotak pojedinih sankcija				Postotak žalbi prema broju osuđujućih presuda
	Zatvor	Novčana kazna	Uvjetna osuda	Ostalo	
1993.	41,7%	0,0%	58,3%	0,0%	34,7%
1994.	42,1%	0,0%	57,9%	0,0%	26,2%
1995.	48,6%	0,0%	51,4%	0,0%	31,1%
1996.	60,7%	2,4%	36,9%	0,0%	28,0%
1997.	50,7%	0,0%	49,3%	0,0%	29,0%
1998.	63,2%	0,0%	35,8%	1,0%	39,3%
1999.	76,4%	0,0%	23,4%	0,3%	41,7%
2000.	78,6%	0,0%	21,4%	0,0%	38,9%
2001.	89,8%	0,0%	10,2%	0,0%	39,7%
2002.	83,8%	0,6%	15,6%	0,0%	36,3%
Svega	69,8%	0,3%	29,8%	0,1%	35,9%

Možemo reći da je promjena zakonskih okvira, odnosno povećanje zapriječene maksimalne kazne zatvora za to kazneno djelo utjecala na broj izrečenih zatvorskih kazni, ali ne onoliko koliko se očekivalo. Naime, dok je u prvom razdoblju od 1993. do 1997. godine 50,2% zatvorskih kazni, u drugom se razdoblju taj postotak penje na 79,4%, s time da od 1998. do 2002. godine imamo stalnu tendenciju povećanja udjela zatvorskih kazni za to kazneno djelo. Potrebno je napomenuti da se državni odvjetnici žale nešto više u drugom razdoblju (29,3% u prvom razdoblju, 39,2% u drugom razdoblju), ali broj žalbi državnog odvjetnika smanjuje se u 2001. i 2002. godini u odnosu prema 1999. godini i ne može se zaključiti da je povećanje broja žalbi državnog odvjetnika glavni razlog povećanju broja izrečenih kazni zatvora, iako žalbe državnog odvjetnika na to mogu utjecati, kao što će se poslije vidjeti kod prikaza drugog istraživanja.

2.3.3.3. Članak 173. stavak 3. KZ

S obzirom na propisanu gornju granicu kazne za kazneno djelo iz čl. 173. st. 3. KZ očekivano je da se za ovo djelo izriču zatvorske kazne. Međutim treba istaknuti da je postotak zatvorskih kazni bio visok i u razdoblju od 1993. do 1997. godine (88,1%).

Za ovo djelo državni odvjetnici podnose dosta žalbi. Prosjek žalbi gotovo je jednak i u jednom i u drugom promatranom razdoblju, jer se žalbe podnose protiv 57% presuda. Drugo istraživanje provedeno na uzorku presuda pokazuje da je prosječna dužina kazne zatvora koja se izriče za to kazneno djelo 2,7 godina pa je s obzirom na maksimalnu zapriječenu kaznu to vjerojatni razlog za velik broj žalbi, kojima državni odvjetnici uspijevaju samo u manjem dijelu.

2.3.4. Kazneno djelo silovanja (članak 188. KZ)

Za kazneno djelo silovanja većinom se izriču zatvorske kazne. Pregled izrečenih sankcija pokazuje da je došlo do pada broja izrečenih kazni zatvora u drugom razdoblju.

Kazne zatvora u prvom razdoblju zastupljene su s 97,7%, u drugom s 91,4% u korist uvjetnih osuda. Postoje značajne oscilacije između pojedinih godina koje su i moguće s obzirom na malen broj tih kaznenih djela, tako da svako povećanje ili pad težih oblika izvršenja povlači za sobom porast ili pad uvjetnih osuda odnosno kazni zatvora.

Promatramo li broj žalbi državnog odvjetnika u odnosu prema povećanju ili smanjenju uvjetnih osuda, možemo reći, a to se već prije isticalo, da žalbe državnog odvjetnika ne slijede promjene u vrsti izrečene kaznenopravne sankcije. U tablici 5 usporedni su podaci o postotku kazni zatvora i uvjetnih osuda u odnosu prema ukupnom broju prvostupanjskih presuda za razdoblje od 1998. do 2002. godine te podaci o postotku žalbi državnog odvjetnika u odnosu prema ukupnom broju presuda.

Tablica 5.

Godina	1998.	1999.	2000.	2001.	2002.
Zatvor	95%	92%	89%	95%	86%
Uvjetna osuda	5%	8%	11%	5%	14%
Žalbe državnog odvjetnika	68%	60%	43%	53%	44%

Gornja tablica pokazuje da je najmanji postotni udio žalbi državnog odvjetnika kad je izrečeno najviše uvjetnih osuda, s čijim se izricanjem očito složio i državni odvjetnik smatrajući da je ta sankcija primjerena.

Stoga i podaci za to kazneno djelo potvrđuju da državni odvjetnici kroz podnošenje žalbi ocjenjuju svaki slučaj i sve okolnosti pod kojima je djelo počinjeno, dok daleko manje reagiraju na značajnije promjene u vrsti kaznenopravne sankcije koja se izriče.

2.3.5. Bludne radnje (članak 193. KZ)

Iako je za kazneno djelo bludnih radnji zapriječena relativno niska kazna, za to djelo izriče se znatan broj kazni zatvora, daleko iznad prosjeka drugih djela za koje je zapriječena ista kazna. Naime, u prvom razdoblju za bludne radnje izrečeno je 60,2% zatvorskih kazni, u drugom razdoblju 43%, ili 50% prosječno.

Broj žalbi državnog odvjetnika neznatno je veći u drugom razdoblju 21%, dok je u prvom razdoblju: bio 20%. Broj podnijetih žalbi državnog odvjetnika nije visok i ne možemo reći da su one bile značajan korektiv u smjeru većeg udjela kazne zatvora.

2.3.6. Imovinska kaznena djela

Promatramo li imovinske delikte, imamo različitu sliku.

2.3.6.1. Kazneno djelo krađe (članak 216. stavak 1. KZ)

Za kazneno djelo krađe u prvom razdoblju izrečeno je 11,1% kazni zatvora, svega 1,6% novčanih kazni i 87% uvjetnih osuda. U drugom razdoblju broj kazni zatvora smanjen je na 7,3%, broj novčanih kazni povećan je na 23%, dok su uvjetne osude smanjene na 67%. Istodobno, prosjek žalbi državnog odvjetnika toliko varira da je teško davati bilo kakve ocjene – od 2,6% npr. u 1995. godini do 7% u 1999. godini ili prosječno 4% u prvom razdoblju i 5,9% u drugom razdoblju.

2.3.6.2. Kazneno djelo teške krađe (članak 217. stavak 1. KZ)

Za kazneno djelo teške krađe u prvom razdoblju izrečeno je 24,6% zatvorskih kazni, u drugom razdoblju 24,4%. Možemo, s obzirom na brojnost tih kaznenih djela (ukupno 15.109 presuda), reći da promjene iz zakonskih okvira nisu bitno utjecale na vrstu sankcija koja se izriče za kazneno djelo teške krađe. Uvjetne osude također su u istim okvirima, jedino je neznatno povećan broj novčanih kazni: od 0,3% na 1,7%.

Zanimljivo je da je i učestalost žalbi državnog odvjetnika približno ista (10,8% u prvom razdoblju, 10,0% u drugom razdoblju). Ako se podaci o broju žalbi državnog odvjetnika u pojedinim godinama stave u odnos s udjelom pojedinih sankcija u toj godini, proizlazi da nije odlučujući razlog podnošenja žalbi razlika u vrsti sankcije koja se izriče. Uvidom u presude proizlazi da je osnovni razlog na osnovi kojeg državni odvjetnik odlučuje hoće li podnijeti žalbu ocjena svakog konkretnog slučaja i procjena državnog odvjetnika je li izrečena sankcija adekvatna težini konkretnog djela. Kako državni odvjetnik može utjecati na promjenu kaznene politike (ako nalazi da je to potrebno) samo tako da se žali kroz duže razdoblje u svim slučajevima kada ocijeni da je sankcija neadekvatna, iz danih podataka proizlazi da je državni odvjetnik zadovoljan politikom kažnjavanja i udjelom pojedinih sankcija jer bi u protivnom bilo

očekivati da se daleko češće žali. Reakcija državnog odvjetnika na izrečene sankcije (na osnovi godišnje statistike to je svega 10,4% žalbi prosječno) ne daje osnova za tvrdnju, koja se često čuje u državnom odvjetništvu, da su kazne "blage", da sudovi izriču blage kaznenopravne sankcije. Prema drugom istraživanju posebno su neosnovane tvrdnje da su drugostupanjski sudovi bitan korektiv u smjeru ublaženja kazni koje se izriču.

2.3.6.3. Kazneno djelo razbojništva i razbojničke krađe (članak 218. i 219. KZ)

Za kazneno djelo razbojništva i razbojničke krađe može se dati također slična ocjena: godine 1993. 77,6% kazni zatvora, 2002. godine 76,3% kazni zatvora. Promjena nadležnosti, promjena zakonskih okvira nije bitno utjecala na vrstu sankcije koja se izriče za to kazneno djelo. Čak se može reći da državni odvjetnik u prvom razdoblju podnosi više žalbi, dok je u drugom razdoblju broj njegovih žalbi smanjen (sa 42,2,% u prvom razdoblju na 37,2% u drugom razdoblju), što potvrđuje samo konstataciju danu kod kaznenog djela teške krađe da državni odvjetnik ne pokušava dugoročno kroz podnošenje žalbi biti korektiv politici kažnjavanja sudova.

2.3.6.4. Prijevarena (članak 224. KZ)

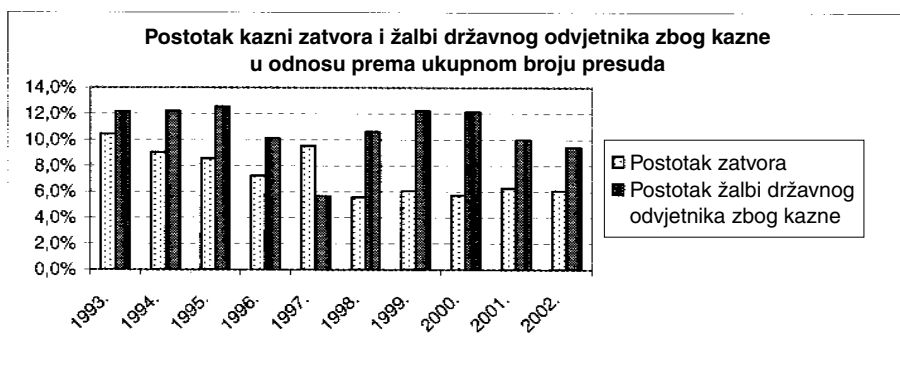
Promatramo li podatke o izrečenim sankcijama za kazneno djelo prijevare, možemo reći da je kod tog kaznenog djela u usporedbi s prvim razdobljem u drugom razdoblju došlo do znatnog smanjenja broja izrečenih kazni zatvora. Dok je 1993. godine za to djelo izrečeno 33,2% zatvorskih kazni, 2002. godine to je 14%. Međutim, već u prvom razdoblju iz godine u godinu dolazi do smanjenja udjela kazni zatvora. Godine 1997. zatvorske kazne zastupljene su s 19,7%. Ta je tendencija smanjenja kazni zatvora nastavljena. Možemo reći da se stabilizirao postotak te sankcije na negdje oko 14%. Istodobno, što je posebno zanimljivo, broj žalbi je daleko veći u prvom razdoblju – prosječno 13,1%, čak 17,7% u 1995. godini, a nakon toga stalno se smanjuje (otprilike kako se smanjuje i postotak zatvorskih kazni). Godine 2002. državni se odvjetnici kod tog kaznenog djela žale zbog odluke suda o kaznenoj sankciji u 8,6% prvostupanjskih presuda.

2.3.7. Izazivanje prometne nesreće (članak 272. KZ)

Kao i kod imovinskih kaznenih djela i kod kaznenih djela ugrožavanja javnog prometa smanjen je broj izrečenih kazni zatvora u drugom razdoblju. U prvom

razdoblju prosječno je izrečeno 9% kazni zatvora, u drugom razdoblju prosječno 6%.

Grafikon 1.

U grafikonu 1 iznesen je podatak o udjelu kazni zatvora u ukupnom broju prvostupanijskih presuda i postotak žalbi državnog odvjetnika u odnosu prema ukupnom broju presuda. U drugom razdoblju značajno je smanjen udio kazni zatvora, neznatno je povećan broj novčanih kazni i ostalih sankcija. Međutim, broj žalbi državnog odvjetnika otprilike je jednak i u prvom i u drugom razdoblju (prosjeck u prvom razdoblju 10,8%, u drugom 10,9%).

Dakle, možemo zaključiti da se državni odvjetnik žali ocjenjujući u konkretnom slučaju sve okolnosti, pri čemu se ne vidi da kroz podnošenje žalbi nastoji dugoročno utjecati na politiku kažnjavanja općenito, a posebno ne na broj kazni zatvora koje se izriču za to djelo, iako bi to trebao činiti s obzirom na i te kako teške posljedice koje izvršenjem tih kaznenih djela često nastupaju.

2.4. Zbirni pregled izrečenih sankcija i žalbi državnog odvjetnika zbog kazne

Razmatrajući kaznenopravne sankcije koje su kroz dva navedena razdoblja izrečene za pojedina kaznena djela, u više je navrata istaknuto da iz godišnje statistike državnih odvjetništava ne proizlazi da državni odvjetnici nastoje podnošenjem žalbi utjecati na vrstu sankcija koje se izriču. Istraživanje potvrđuje da se državni odvjetnici žale na konkretan slučaj, na sankciju izrečenu u konkretnom slučaju i svoju ocjenu politike kažnjavanja daju na osnovi odluka u tim konkretnim slučajevima.

U tablici 6 zbirni su podaci izrečenih sankcija i žalbi državnog odvjetnika za sva promatrana kaznena djela.

Tablica 6.

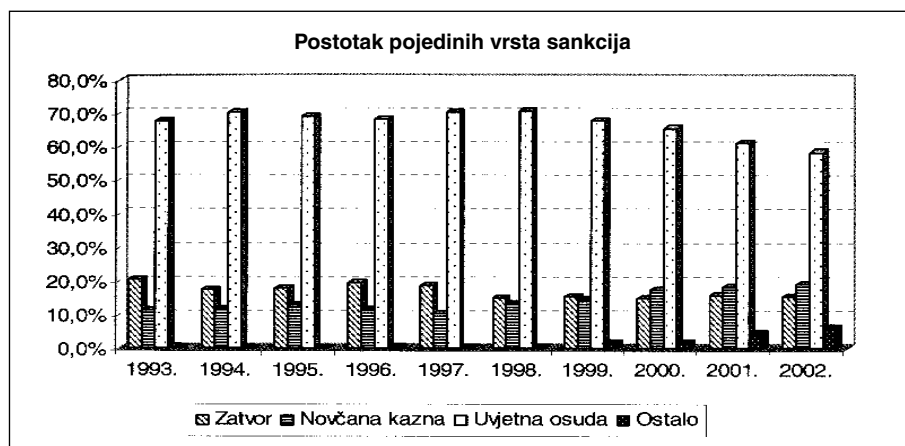
Godina	Izrečena sankcija					Žalba državnog odvjetnika		
	Zatvor	Novčana kazna	Uvjetna osuda	Ostalo	Svega	Zbog kazne	Zbog kazne i drugih razloga	Svega žalbi
1993.	1.476	806	4.853	32	7.167	710	135	845
1994.	1.272	850	5.029	6	7.157	628	123	751
1995.	1.094	781	4.157	4	6.036	606	142	748
1996.	1.021	608	3.566	23	5.218	568	91	659
1997.	1.120	618	4.153	28	5.919	532	125	657
Svega	5.983	3.663	21.758	93	31.497	3.044	616	3.660
1998.	1.086	946	5.043	56	7.131	717	127	844
1999.	1.477	1.372	6.373	186	9.408	1.051	192	1.243
2000.	1.295	1.511	5.660	173	8.639	888	183	1.071
2001.	1.406	1.642	5.440	418	8.906	782	176	958
2002.	1.569	1.958	5.895	662	10.084	741	142	883
Svega	6.833	7.429	28.411	1.495	44.168	4.179	820	4.999
Sveukupno	12.816	11.092	50.169	1.588	75.665	7.223	1.436	8.659

Podaci iz tablice pokazuju da je broj kazni zatvora otprilike na istoj razini 1993. i 2002. godine, iako je ukupan broj osuđujućih prvostupanjskih presuda znatno povećan (7.167 presuda u 1993. i 10.084 presude u 2002.). Broj novčanih kazni znatno je viši i zbog toga je smanjen broj uvjetnih osuda.

Promatramo li broj žalbi državnog odvjetnika, vidimo da taj broj ne slijedi promjene u broju izrečenih sankcija, a posebno ne promjene u vrsti izrečenih sankcija. Ilustracije radi, u 1993. podneseno je 845 žalbi zbog odluke suda o kazni, a 2002. godine 883, iako je broj osuđujućih presuda značajno povećan i unatoč promjenama u politici kažnjavanja. Dakle, udio žalbi državnog odvjetnika otprilike je jednak – 11,6% u prvom razdoblju odnosno 11,4% u drugom razdoblju kada je taj broj izrečenih kazni zatvora u odnosu prema ukupnom broju osuđujućih presuda manji.

U grafikonu 2 dan je postotni udio pojedinih vrsta sankcija po godinama.

Grafikon 2.

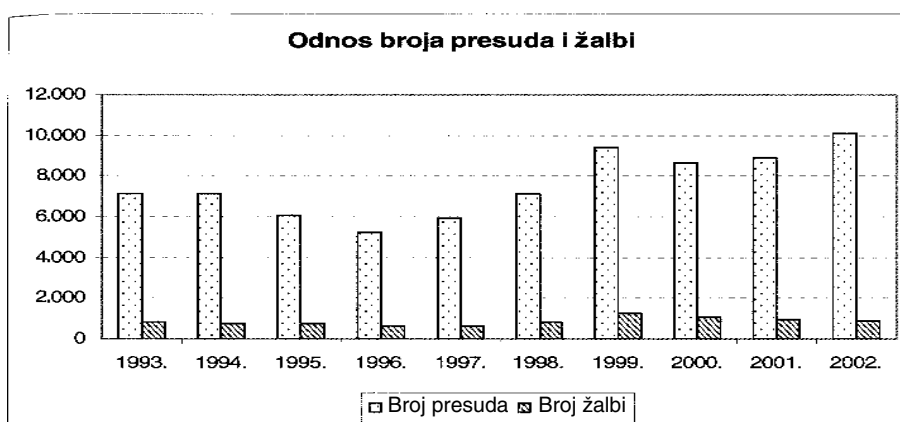
Grafikon 2 pokazuje da nakon 1998. godine postoji stalna tendencija smanjenja uvjetnih osuda uz istodobno povećanje broja novčanih kazni, što je neposredni rezultat, kao što je već prije navedeno, primjene kaznenih naloga, kod kojih prije izmjene ZKP-a iz 2002. državni odvjetnik nije mogao zahtijevati izricanje uvjetne osude, nego samo novčanu kaznu ili mjere iz čl. 446. ZKP. Također na osnovi podataka proizlazi da se prosječan broj zatvorskih kazni od 20% u 1993. polako smanjivao, s većim smanjenjem 1998. godine, od kada se za promatrana djela održava približno na istoj razini. Osim toga, u drugom razdoblju imamo osjetno povećanje sudske opomene i izriču se mjere iz čl. 446. ZKP.

Kretanje udjela pojedinih sankcija pokazuju i podaci navedeni u tablici 6. Iz tablice proizlazi da je 1993. godine bilo izrečeno 1.476 kazni zatvora, a 2002. godine 1.569 kazni, pa je u 2002. bilo više izrečenih kazni zatvora. Međutim, kako je za ta djela 2003. godine bilo izrečeno ukupno 7.167 osuđujućih presuda, a 2002. 10.084 presude, to se u postotku broj kazni zatvora sa 20,6% smanjuje na 15,6% u 2002. godini. U drugom razdoblju od 1998. godine do 2002. godine broj kazni zatvora kreće se od 15,2 do 15,8%. Možemo reći da se otprilike taj broj stabilizirao negdje iznad 15%, što je osjetno viši postotak nego postotak kazni zatvora u ukupnom broju sankcija za sva kaznena djela, koji se za to razdoblje kreće oko 12%. Još jednom treba naglasiti da se broj uvjetnih osuda smanjuje kao neposredna posljedica primjene kaznenog naloga.

Grafikon 3 pokazuje odnos između broja osuđujućih presuda i žalbi državnog odvjetnika. Iako bi valjalo očekivati da se sa smanjivanjem broja zatvorskih kazni (naravno ako državni odvjetnici smatraju da je trebalo izricati kazne zatvora) povećava broj žalbi državnog odvjetnika, kako apsolutno, tako i u

postotku, podaci u grafikonu ne daju osnovu za takav zaključak. Iako se manji broj žalbi državnog odvjetnika djelomično može pravdati donošenjem presude u povodu zahtjeva državnog odvjetnika za izdavanjem kaznenog naloga, ipak prikazani podaci, ako ih usporedimo s podacima o ukupnom broju izrečenih osuđujućih presuda, upućuju na zaključak da državno odvjetništvo ne nastoji sustavno kroz podnošenje žalbi utjecati na politiku kažnjavanja.

Grafikon 3.

Da je gore navedeni zaključak realan, pokazuju i podaci o postotku žalbi državnog odvjetnika u odnosu prema presudama za kaznena djela kod kojih se kazneni nalog ne primjenjuje. Tako je, na primjer, za kazneno djelo silovanja u prvom razdoblju izrečeno 97,7% kazni zatvora i u tom razdoblju prosječan je broj žalbi državnog odvjetnika prema ukupnom broju osuđujućih presuda 59,9%, u drugom razdoblju izrečeno je 91,4% kazni zatvora, a prosječan broj žalbi je 54,1%. Očito je da je to opći trend kod svih kaznenih djela, tako da se nameće zaključak da se žalbe državnog odvjetnika ne mogu staviti u relaciju s brojem izrečenih sankcija, koje su po mojoj ocjeni ipak blaže u drugom razdoblju.

Smatram da se na osnovi gore navedenih podataka mogu dati neki općeniti zaključci. Oni sami za sebe ne daju osnovu za ocjenu o tome kakva je politika kažnjavanja, nego samo govore o kretanju broja izrečenih sankcija i reakciji državnog odvjetnika na izrečene sankcije kroz podnošenje žalbi. Ti su zaključci ovi:

a) Gotovo za sva kaznena djela (osim onih gdje je došlo do značajnog povećanja kako minimuma tako i maksimuma zapriječene kazne) broj kazni zatvora se smanjuje u drugom promatranom razdoblju u usporedbi s prvim razdobljem;

b) Broj novčanih kazni osjetno se povećava, i to ponajprije zahvaljujući primjeni kaznenog naloga;

c) S obzirom na relativno malo smanjenje apsolutnog broja kazni zatvora očito je da je na smanjenje broja uvjetnih osuda utjecalo povećanje broja novčanih kazni i primjena mjera iz čl. 446. ZKP;

d) Kada razmatramo broj žalbi državnog odvjetnika, nameće se zaključak (koji se bez uvida u predmete ne može s punom sigurnošću smatrati točnim) da državno odvjetništvo nema izgrađene kriterije u vezi s politikom kažnjavanja, jer državni odvjetnici ne reagiraju sustavno na smanjenje pojedinih težih sankcija, iako istodobno neprekidno ističu da je kaznena politika sve blaža. Stoga, ima li se u vidu da državni odvjetnici podnose žalbe ocjenjujući svaki konkretni predmet za sebe, a ne općenito kretanje izrečenih sankcija, žalbe državnog odvjetnika nisu onaj korektiv politike kažnjavanja koji bi trebale biti.

3. ISHOD ŽALBI DRŽAVNOG ODVJETNIKA I OKRIVLJENIKA

3.1. Način prikupljanja podataka

Osim istraživanja odnosa osuđujućih presuda i broja žalbi državnih odvjetnika za razdoblje od 1993. do 2002. analizirali smo po deset potvrđenih drugostupanjskih presuda za kaznena djela navedena pod 3.2.1. radi procjene o tome koliko se često protiv odluke o kazni žali državni odvjetnik, a koliko okrivljenik, te kolika je uspješnost državnog odvjetnika i okrivljenika u drugostupanjskom postupku.

Za kaznena djela iz prvostupanjske županijske nadležnosti uvid u spise izvršilo je Državno odvjetništvo Republike Hrvatske, dok su za djela iz općinske nadležnosti uvid u drugostupanjske spise izvršila županijska državna odvjetništva u Osijeku, Puli, Rijeci, Zagrebu i Splitu. Na osnovi podataka iz svakog spisa izrađene su osnovne tablice, koje su poslužile za komparaciju i na osnovi kojih su sastavljene analitičke tablice i grafički prikazi koji se nalaze u ovom tekstu.

3.2. Pregled kaznenih djela i broj promatranih predmeta

3.2.1. Kaznena djela za koja je izvršeno istraživanje

Istraživanje uspješnosti žalbe državnog odvjetnika i okrivljenika izvršeno je za kazneno djelo ubojstva iz čl. 90. KZ, kazneno djelo teške tjelesne povrede iz čl. 99. st. 1. KZ, kazneno djelo zlouporabe opojnih droga iz čl. 173. KZ (posebno za stavak 1., posebno za stavak 2. i posebno za stavak 3.), kazneno

djelo silovanja iz čl. 188. KZ, kazneno djelo bludnih radnji iz čl. 193. KZ, kazneno djelo krađe iz čl. 216. st. 1. KZ, kazneno djelo teške krađe iz čl. 217. st. 1. KZ, za kaznena djela razbojništva i razbojničke krađe, posebno stavak 1. i posebno stavak 2. čl. 218. i 219. KZ, kazneno djelo prijevare iz čl. 224. KZ i za kazneno djelo ugrožavanja javnog prometa iz čl. 272. KZ.

3.2.2. Broj promatranih predmeta

Prema osnovnim postavkama istraživanja za svaki od navedenih članaka Kaznenog zakona trebalo je za razdoblje od deset godina dati podatke iz deset presuda, odnosno ukupno za sto presuda po pojedinom kaznenom djelu i državnom odvjetništvu koje je provodilo istraživanje.

Osim što je uvid u tako velik broj predmeta sam za sebe složen posao, tijekom prikupljanja podataka pokazala se poteškoća s kojom nismo računali. Županijska državna odvjetništva kod većine djela za pojedinu godinu nisu mogla uvidom u svoje upisnike naći 10 drugostupanjskih presuda u kojima je bila podnesena žalba zbog kazne, a da bi te presude bile u povodu žalbe državnog odvjetnika ili okrivljenika potvrđene ili preinačene. Za kazneno djelo iz članka 173. stavka 3. KZ ni Državno odvjetništvo Republike Hrvatske nije imalo dovoljan broj presuda u pojedinoj godini.

Upravo iz tog razloga, dakle zbog toga što nije bilo dovoljno presuda, istraživanje je izvršeno na manjem broju predmeta nego što je to prvotno planirano. Tako je Županijsko državno odvjetništvo u Osijeku popunilo podatke za 543 predmeta, Pula za 461 predmet, Rijeka za 540 predmeta, Split za 515 predmeta, Zagreb za 631 predmet i Državno odvjetništvo RH za 508 predmeta, odnosno općinska državna odvjetništva ukupno su izvršila uvid u 2.690 drugostupanjskih predmeta, a Državno odvjetništvo Republike Hrvatske u 508 drugostupanjskih predmeta, tj. sveukupno je pregledano 3.198 predmeta, koji su poslužili kao podloga za izradu pregleda za pojedina kaznena djela po godinama, a zatim i za sastavljanje analitičkih tablica.

3.2.3. Način iskazivanja podataka za pojedino kazneno djelo

3.2.3.1. Tablice po djelima za pojedinu godinu

Za pojedino od tih kaznenih djela najprije je za pojedinu godinu izdvojeno (ako je bilo toliko predmeta) prvih 10 drugostupanjskih predmeta u kojima je drugostupanjski sud donio pravomoćnu odluku u povodu žalbe državnog odvjetnika ili okrivljenika zbog kazne ili u povodu žalbe zbog kazne i drugih razloga. Na osnovi uvida u svaki pojedini spis u tim osnovnim tablicama najprije

je naznačen prvostupanjski sud koji je donio prvostupanjsku presudu, zatim je u odgovarajući stupac unesena izrečena sankcija, s time da je za kazne zatvora je u decimalnom obliku napisana dužina izrečene kazne zatvora¹, za uvjetne osude je također naznačena u decimalnim brojevima dužina kazne zatvora kao i rok kušnje, dok je za novčane kazne naznačeno koliko je to dnevnih dohodaka, odnosno prije visina novčane kazne u HRD ili kunama.

3.2.3.2. Osnovne tablice po djelima i godinama

Dakle, za svako od navedenih djela u svakoj godini analizirano je 10 predmeta (ako ih je bilo) i sastavljeno 10 tablica za to djelo, nakon čega su ti podaci objedinjeni u zajedničku tablicu u kojoj je iskazan broj izrečenih kazni zatvora i njezina prosječna visina, a za ostale sankcije samo broj sankcija. Kod svakog od promatranih djela iskazana je posebno žalba državnog odvjetnika samo zbog kazne, a zatim zbog kazne i drugih razloga te posebno žalba okrivljenika zbog kazne te zbog kazne i drugih razloga. U tablici 7 dani su osnovni podaci za kazneno djelo iz čl. 90. KZ za 1993. godinu. U tablici su najprije iskazane izrečene sankcije, a zatim navedeno tko je i iz kojih razloga podnio žalbu, nakon čega su u stupcima 11-14 razvrstane odluke u povodu žalbe, i to u stupac 11 unesen je podatak o sankciji ako je žalba državnog odvjetnika uvažena, s time da je naznačena visina kazne zatvora ili izrečene kazne zatvora kod uvjetne osude. U stupac 12 pod znakom "X" označeno je da je žalba odbijena. U stupcu 13 na taj je način iskazano ako je okrivljenikova žalba uvažena, a u stupcu 14 ako je okrivljenikova žalba odbijena.

¹ Za izražavanje kazne zatvora u decimalnim brojevima odlučili smo se radi kasnijeg lakšeg izračunavanja prosjeka zatvorskih kazni, pa tako npr. 1,5 znači 1 godinu i 6 mjeseci zatvora, itd.

Tablica 7.

Pregled žalbi i ishoda žalbi za kazneno djelo iz čl. 90. KZ
(34. KZRH) za 1993.

Redni broj	Općinski sud (sjedište)	Izrečena sankcija				Žalba DO		Žalba okrivljenika		Drugostupanjska odluka u povodu žalbe zbog kazne			
		Zatvor	Novčana kazna	Uvjetna osuda -zatvor	Ostalo	Zbog kazne	Zbog kazne i drugih razloga	Zbog kazne	Zbog kazne i drugih razloga	Žalba DO uvažena (izrečena sankcija)	Žalba DO zbog kazne odbijena	Žalba okr. uvažena (izrečena sankcija)	Žalba okr. zbog kazne odbijena
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
1.	Osijek	5				X			X	7			X
2.	Požega	2,5				X			X	4			X
3.	Zagreb	1				X			X		X		X
4.	Karlovac	6				X			X		X		X
5.	Požega	5				X			X		X		X
6.	Zagreb	5				X			X	10			X
7.	Bjelovar	1							X				X
8.	Osijek	3				X				6			
9.	Osijek	3				X				4			
10.	Zagreb	1							X				X

Na taj način sastavljene su samo u Državnom odvjetništvu Republike Hrvatske 42 tablice, svako županijsko državno odvjetništvo sastavilo je 77 tablica ili ukupno županijska državna odvjetništva sastavila su 385 tablica. Na osnovi tih osnovnih tablica za svaku promatranu godinu sastavljene su zbirne tablice u kojima su posebno prikazani podaci za razdoblje od 1993. do 1997. te posebno podaci za razdoblje od 1998. do 2002. godine i konačno zbirni podaci.

U zbirnoj tablici za svaku godinu iskazana je prosječna izrečena visina kazne zatvora, broj izrečenih novčanih kazni, uvjetnih osuda i ostalih kaznenih sankcija, kao i broj podnesenih žalbi državnog odvjetnika i okrivljenika te odluka drugostupanjskog suda u povodu njihove žalbe. U tim tablicama za svako je od djela navedeno koliko je sveukupno promatrano drugostupanjskih predmeta, koliko je bilo žalbi državnog odvjetnika, a koliko žalbi okrivljenika te koliko je žalbi okrivljenika odnosno državnog odvjetnika uvaženo.

Na osnovi tih zbirnih podataka dan je u postocima izračun broja žalbi državnog odvjetnika za pojedinu sankciju, a također i uspješnost, također u

postocima, a isto tako je dan u postocima udio žalbi okrivljenika i uspješnost okrivljenika u odnosu prema ukupnom broju žalbi. Za iskazivanje uspješnosti u postocima odlučili smo se zbog nejednakog broja predmeta na području pojedinih županijskih državnih odvjetništva, jer bi apsolutne brojke zbog razlika u broju predmeta mogle dovesti do krivih zaključaka. Kao primjer dani su zbirni podaci za kazneno djelo ubojstva u tablici 8.

Tablica 8.

Zbirni podaci za kazneno djelo iz čl. 90. KZ

Redni broj	Godina	Zatvor	Izrečena sankcija			Žalba DO		Žalba okrivljenika		Drugostupanjska odluka u povodu žalbe zbog kazne			
			Novčana kazna	Uvjetna osuda -zatvor	Ostalo	Zbog kazne	Zbog kazne i drugih razloga	Zbog kazne	Zbog kazne i drugih razloga	Žalba DO uvažena (izrečena sankcija)	Žalba DO zbog kazne odbijena	Žalba okr. uvažena (izrečena sankcija)	Žalba okr. zbog kazne odbijena
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
1.	1993.	(3,3) 10				8			8	5	3		8
2.	1994.	(4,9) 10				4				1	3		
3.	1995.	(3,5) 10				5	2		7	2	5		7
4.	1996.	(4,3) 10				8	1		7	4	5	1	6
5.	1997.	(3,7) 10				5	2		7	1	6		7
6.	1998.	(6,6) 10				5	1		9	4	2		9
7.	1999.	(9) 10				5		1	7	1	4	1	6
8.	2000.	(7) 10				4		2	7	2	2		9
9.	2001.	(9,3) 10				7			10	4	3		10
10.	2002.	(7,6) 10				5		1	7	4	1		7
SVEUKUPNO			(5,9) 100			56	6	4	69	28	34	2	69

Tako sačinjeni pregledi po predmetima i po godinama te zbirne tablice za svaku godinu poslužile su za izradu zbirnih pregleda izrečenih sankcija i ishoda žalbi za svako promatrano kazneno djelo. U zbirnim pregledima za svako državno odvjetništvo dani su pregledi izrečenih sankcija za pojedino kazneno djelo, zatim pregledi pojedinih sankcija po područjima županijskih sudova

odnosno na području Republike Hrvatske i konačno sveukupan broj kazni zatvora, novčanih kazni, uvjetnih osuda i ostalih sankcija za pojedino od promatranih kaznenih djela te uspješnost državnog odvjetnika i okrivljenika. Takvi zbirni podaci, dakle po područjima državnih odvjetništava razvrstani prema vrsti sankcije, poslužili su za zaključivanje o tome kolika je frekvencija žalbi državnog odvjetnika i okrivljenika, uspješnost žalbi te koliko se državni odvjetnik odnosno okrivljenik žali kod pojedinog kaznenog djela na pojedinu vrstu sankcije i kakvi su rezultati tih žalbi².

3.2.4. Cilj istraživanja

Kao što je navedeno, provedeno je složeno istraživanje s ciljem da se na temelju uvida u određeni broj spisa daje pregled izrečenih sankcija, zatim broj žalbi državnog odvjetnika i okrivljenika, kako u zbiru za pojedino kazneno djelo, tako i prema vrsti izrečene sankcije. Na osnovi toga trebalo je ocijeniti uspješnost državnog odvjetnika u drugostupanjskom postupku, općenito i prema vrsti kaznenopravne sankcije, i na drugoj strani uspješnost žalbi okrivljenika. Konačno, cilj je bio u relaciji s brojem podnesenih žalbi komparirati ukupnu uspješnost državnog odvjetnika i okrivljenika i na taj način dati ocjenu koliko žalbe jedne ili druge stranke utječu na politiku kažnjavanja.

3.2.5. Podaci za pojedina kaznena djela obuhvaćena istraživanjem

3.2.5.1. Ubojstvo (čl. 90. KZ)

Za kazneno djelo ubojstva promatrano je ukupno 100 drugostupanjskih predmeta, u kojima je državni odvjetnik podnio 62 žalbe, a okrivljenici odnosno njihovi branitelji 73 žalbe. Za kazneno djelo ubojstva izriču se samo zatvorske kazne. Međutim, osnovne tablice u kojima je iskazana visina sankcije pokazuju značajne razlike. Naime, dok je u 10 promatranih predmeta iz 1993. godine prosječna izrečena dužina kazne zatvora bila 3 godine i 3 mjeseca (u decimalnim brojevima 3,3), prosječna dužina izrečene kazne zatvora za 1999. godinu je 9 godina, za 2000. 7 godina, za 2001. godinu 9 godina i 4 mjeseca te za 2002. godinu 7 godina i 7 mjeseci. Sljedeća tablica pokazuje kretanje kazni zatvora prema godinama.

² Osnovne tablice, zbirni pregledi po godinama i zajednički analitički podaci nalaze se na priloženom CD.

Tablica 9.

Godina	1993.	1994.	1995.	1996.	1997.	Prosjek
Prosjek kazne	3 g. i 4 mj.	4 g. i 11 mj.	3 g. i 6 mj.	4 g. i 3 mj.	3 g. i 8 mj.	3 g. i 11 mj.
Godina	1998.	1999.	2000.	2001.	2002.	Prosjek
Prosjek kazne	6 g. i 7 mj.	9 g.	7 g.	9 g. i 3 mj.	7 g. i 8 mj.	7 g. i 11 mj.

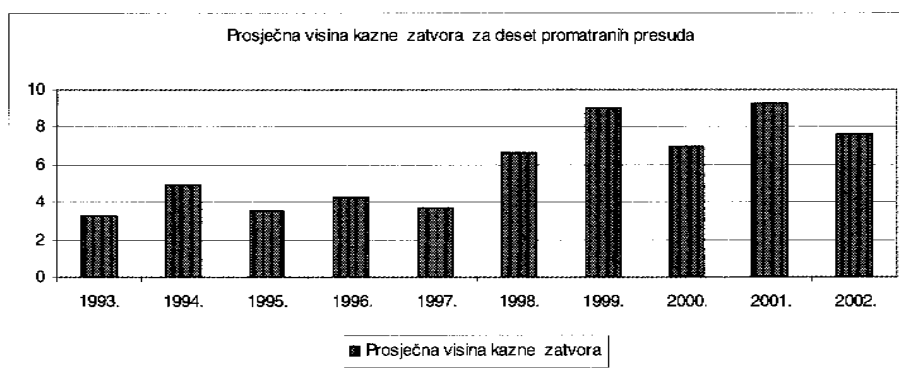
Gornja tablica samo potvrđuje prije izrečene konstatacije da visina izrečene kaznenopravne sankcije prvenstveno ovisi o težini počinjenog kaznenog djela, a zatim, i to ne uvijek, na to utječe visina zapriječene kazne. Ako podatke iz gornje tablice prikažemo u obliku grafikona, tada se to još bolje vidi.

Da bismo ocijenili što utječe na visinu izrečene kazne zatvora, izvršili smo uvid u dio obrazloženja prvostupanijskih i drugostupanijskih presuda za to djelo. Pored očekivano uobičajenih okolnosti važnih za odabir vrste i mjere kaznene sankcije počinitelja kaznenog djela ubojstva iz čl. 90. KZ, dakle osuđivanosti ili neosuđivanosti te obiteljskih okolnosti vezanih uglavnom za uzdržavanje bračnog druga, djece ili roditelja, gotovo redovito se kao važna okolnost javlja utvrđeni stupanj počiniteljeve ubrojivosti. To je i razumljivo jer je riječ o prirodi kaznenog djela koju karakterizira, može se kazati, najviši intenzitet sukoba počinitelja i žrtve. Prvostupanijske presude uglavnom se u obrazloženju okolnosti odlučnih za odmjeru kazne svode na njihovo mehaničko nabranje i skupno vrednovanje u olakotnom ili otegotnom smjeru. Vrlo se rijetko nailazi na slučajeve gdje prvostupanijski sud logički povezuje takve okolnosti nalazeći vezu između, recimo, počiniteljeva obrazovanja, stupnja ubrojivosti i kratkoročne ili dugoročne uloge žrtve u nastanku kaznenog djela. Takav pristup može se naći u drugostupanijskim odlukama, kada je drugostupanijski sud prisiljen tako postupiti obrazlaganjem kazne zbog smjera žalbenih tvrdnji obrane ili optužbe. Dosta često pri odmjeri kazne prvostupanijski sudovi kao otegotno utvrđuju počiniteljevu odlučnost i upornost u počinjenju tog djela. Pri tome se ne obrazlaže u čemu bi se ta odlučnost i upornost sastojala. Nerijetko se ta okolnost pogrešno pripisuje počinitelju zbog broja zadanih udaraca žrtvi nožem, broja ispaljenih hitaca iz vatrenog oružja i sl., što karakterizira impulzivni čin počinitelja, a ne odlučnost odnosno upornost. Drugostupanijski sud uglavnom se ne obazire na tako utvrđene i ocijenjene okolnosti. Kao otegotna okolnost spominje se i "način kako je djelo počinjeno", a da se to u prvostupanijskim presudama ne obrazlaže, dok drugostupanijski sud, uglavnom u slučaju kada uvažava žalbu državnog odvjetnika, ponekad konkretizira to u obrazlaganju pooštrenja sankcije. Osim navedenih okolnosti mjerodavnih za izbor i mjeru kaznene sankcije nalaze se i zdravstveno stanje ili invalidnost počinitelja ili članova njegove obitelji, sudjelovanje u Domovinskom ratu, ratna odlikovanja, ali vrlo rijetko okolnosti koje predstavljaju intenzivno izražene elemente kaznenog djela koje bi trebalo ocjenjivati u olakotnom ili otegotnom smjeru.

Žalbe obrane i optužbe kao i sudske odluke pate od istih slabosti u obrazla-
ganju te žalbene osnove i teško bi bilo kazati koje od tih okolnosti ili grupe
okolnosti i u kojoj mjeri utječu na vrstu i mjeru kaznenopravne sankcije.

Upravo zbog tih okolnosti teško je ne temelju promatranog uzorka reći koji
su to razlozi da se nakon 1998. godine izriču kazne zatvora za to djelo u znatno
dužem trajanju, kako je to prikazano u grafikonu 4.

Grafikon 4.

Državni odvjetnik žalio se na 62 promatrane presude, a okrivljenik na 73
presude, pa dakle proizlazi da u dosta slučajeva protiv iste presude žalbu ulažu
i državni odvjetnik i okrivljenik (47 presuda).

Podaci o broju uvaženih žalbi pokazuju da je državni odvjetnik uspio sa 28
žalbi (45,2%), a okrivljenik svega sa 4 žalbe (5,5%). Iako bi pregledom svih
izrečenih potvrđenih drugostupanjskih presuda za promatrano razdoblje sasvim
sigurno ti postoci bili različiti, jer uzorak od 10 presuda ipak ne isključuje
mogućnost da je broj žalbi okrivljenika koji je uvažen veći, ipak je taj uzorak
dovoljno reprezentativan da daje pravo na zaključak da kod kaznenih djela
ubojstva žalba državnog odvjetnika omogućuje drugostupanjskom sudu da
kroz pooštrenje kaznenih sankcija utječe da se za to kazneno djelo ponovo
izriču kazne zatvora u trajanju od preko 10 godina.

3.2.5.2. Teška tjelesna ozljeda

Iako se moglo očekivati da će s obzirom na brojnost kaznenih djela teške
tjelesne ozljede županijska državna odvjetništva popuniti podatke za po 10
drugostupanjskih predmeta u svakoj godini, to se nije ostvarilo. Tako je Osijek
izvršio uvid u 89 predmeta, Pula u svega 46 predmeta, Rijeka u 92, Split u 66

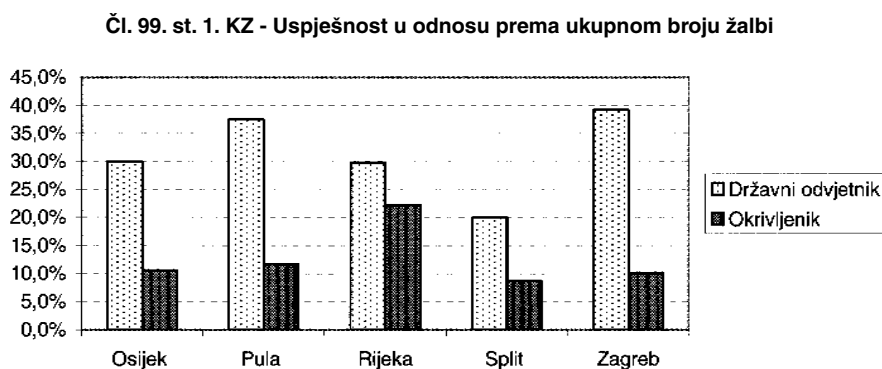
i jedino Zagreb u 100 predmeta, odnosno ukupno je izvršen uvid u 393 predmeta u kojima su izrečene sljedeće kaznenopravne sankcije:

- zatvor (67 presuda ili 17%),
- uvjetna osuda (ukupno 323 predmeta ili 82,2%),
- ostale sankcije (sudska opomena –u 3 predmeta ili 0,8%).

Udio pojedinih sankcija na osnovi uzorka u predmetima u kojima je podnesena žalba zbog kazne različit je u odnosu prema zbirnim podacima iz godišnje statistike državnih odvjetništava (vidi naprijed pod točkom 2.3.2.). Dok je prema godišnjoj statistici u promatranom razdoblju izrečeno 7,5% kazni zatvora, 30,5% novčanih kazni, 61,1% uvjetnih osuda i 1% ostalih sankcija, u istraživanom uzorku uopće nema uvjetnih osuda iz jednostavnog razloga jer su to predmeti u kojima se zahtijevalo izdavanje kaznenih naloga. To odmah otvara pitanje koliko je primjereno u tako velikom broju za tešku tjelesnu povredu predlagati izricanje novčane kazne, ali to je i odgovor na pitanje zbog čega postoje toliko velike razlike u udjelu pojedinih sankcija u podacima iz godišnje statistike i uzorka koji je bio predmet istraživanja.

Uspješnost državnog odvjetnika i okrivljenika po područjima državnih odvjetništava prikazana je u grafikonu 5.

Grafikon 5.

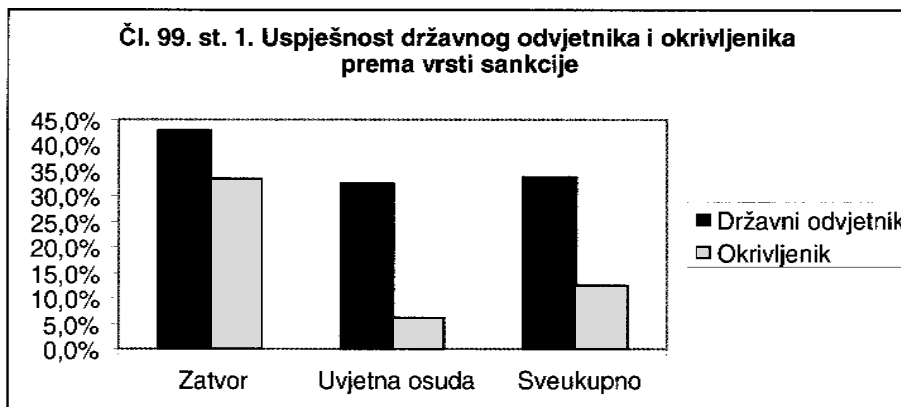
Iz grafikona proizlazi da najbolju uspješnost žalbe državnog odvjetnika imaju na području Zagreba, dok okrivljenici najviše uspijevaju sa žalbama na području Rijeke. Za kazneno djelo teške tjelesne ozljede županijska državna odvjetništva podnose različit broj žalbi. Najmanje žalbi podnio je Split – svega 7,6% ili 5 žalbi u odnosu prema 66 presuda, a najviše Rijeka: 51,1% ili 47 žalbi u odnosu prema 92 presude. Najviše žalbi podnose okrivljenici na području Splita – 57 žalbi u odnosu prema 66 presuda ili 86,4%, slijedi Osijek sa 84,3% te zatim Pula sa 73,9% žalbi okrivljenika.

Iz zbirnih podataka vidimo da se državni odvjetnici žale na 20,9% presuda kojima je izrečena zatvorska kazna te na 58,1% presuda kojima je izrečena uvjetna osuda, što se moglo i očekivati. Međutim, kad je riječ o žalbi okrivljenika, tada su razlike osjetno veće. Na presude kojima su osuđeni na kaznu zatvora okrivljenici podnose žalbe u 94% predmeta, dok je u predmetima u kojima su izrečene uvjetne osude postotak njihovih žalbi 69,7% u odnosu prema ukupnom broju tih presuda.

Ako promotrimo udio kazne zatvora, tada vidimo da je kazna zatvora u promatranom broju presuda na području Rijeke izrečena u 22,8%, na području Zagreba u 15%, Splita u 18,2%, Pule u 21,7% i Osijeka u 10,1%.

Podaci o broju podnijetih žalbi zbog odluke suda o kazni pokazuju različit odnos državnih odvjetnika prema presudama na pojedinim područjima. Dok na području Osijeka, gdje je u promatranom broju presuda najmanji postotak zatvorskih kazni, državno odvjetništvo podnosi žalbe u odnosu na 22% presuda, nasuprot tome Rijeka i Zagreb ulažu žalbe na 51% presuda iako Rijeka ima 22% zatvorskih kazni, a Zagreb svega 15%. Već ti podaci, a to potvrđuju i podaci za druga kaznena djela, pokazuju da broj žalbi državnog odvjetnika nije u neposrednoj vezi s vrstom izrečenih sankcija, već pojedina područja imaju svoja pravila u podnošenju žalbi, koja su različita u usporedbi s drugim područjima. Uspješnost državnog odvjetnika i okrivljenika prema vrsti sankcije prikazana je u grafikonu 6.

Grafikon 6.

Promatramo li ukupnu uspješnost, proizlazi da je uvaženo svega 47 žalbi državnog odvjetnika od ukupno 139 izjavljenih ili 33,8%, ali isto tako svega 36 žalbi okrivljenika ili 12,5% ukupnog broja podnesenih žalbi.

Na osnovi podataka o udjelu pojedinih sankcija za kazneno djelo teške tjelesne ozljede možemo reći da državno odvjetništvo nema zajedničke kriterije za podnošenje žalbi zbog odluka suda o kazni.

Dakle, kod kaznenog djela teške tjelesne ozljede uspješnost žalbi, kako državnog odvjetnik, tako i okrivljenika, nije visoka. Međutim, kako je državni odvjetnik u apsolutnim brojkama ipak u više slučajeva uspio pooštriti izrečenu sankciju, smatramo da i kod tog kaznenog djela državni odvjetnik može uspješno svojim žalbama utjecati na izricanje sankcija i, što je još važnije, na ujednačavanje politike kažnjavanja.

3.2.5.3. Zloupotreba opojnih droga

3.2.5.3.1. Članak 173. stavak 1. KZ

Broj predmeta koji je razmatran za ovo kazneno djelo niži je od broja razmatranih predmeta za kazneno djelo teške tjelesne ozljede, kako iz razloga što je to kazneno djelo manje zastupljeno na pojedinim područjima, tako i zbog toga što je veći broj drugostupanjskih predmeta tek od 1968. godine.

Kao i za druga kaznena djela, tako su i za kazneno djelo zloupotrebe opojnih droga u promatranim presudama sankcije različite od područja do područja. Za to djelo izriče se 11,5% novčanih kazni, 55,4% uvjetnih osuda, kazna zatvora je u promatranim presudama zastupljena s 24,2%. Kazne zatvora izriču se dosta na području Osijeka (u 16 od 44 promatrane presude), na području Pule to je svega u 8 od 56 presuda. Također je malen broj zatvorskih kazni na području Rijeke i Zagreba, a nasuprot tome Split ima 24 zatvorske kazne od 70 promatranih presuda. Broj drugih sankcija, u prvom redu sudskih opomena relativno je visok na području Zagreba, Rijeke i Pule: u ukupnom broju te sankcije sudjeluju s 8,9%. Treba imati na umu da su to kazne u prvostupanjskim presudama protiv kojih je podnesena žalba. Naime i kod tog kaznenog djela postoje značajne razlike u broju pojedinih sankcija između promatranog uzorka i udjela pojedinih sankcija prema godišnjoj statistici. Dok je prema uzorku kako je navedeno kazna zatvora zastupljena s 24,2%, prema godišnjoj statistici državnih odvjetnika (vidi naprijed pod 2.3.3.1.) kazna zatvora zastupljena je sa svega 5,6%.

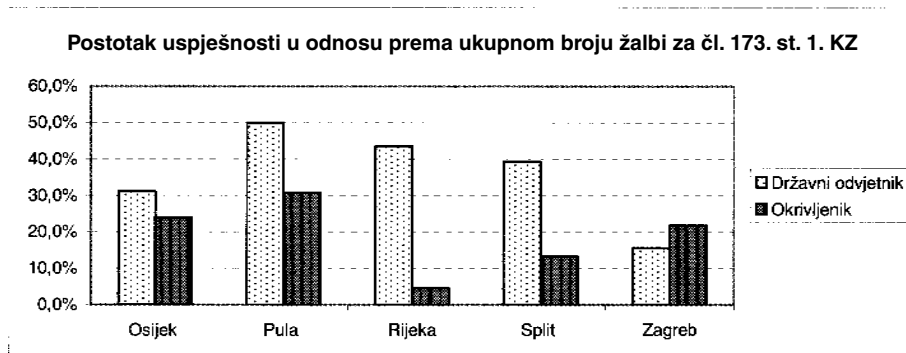
Državni odvjetnici često se žale protiv novčane kazne (54,8%) i uvjetne osude (57,7%). Žalba je podnesena i protiv svih presuda kojima je izrečena sudska opomena.

Žalbe okrivljenika, kao što se može i očekivati, zastupljene su najviše s obzirom na zatvorske kazne 73,8%, s 45% kod novčane kazne i s 49% kod uvjetne osude.

Zanimljivo je da je za to kazneno djelo postotak žalbi okrivljenika protiv uvjetne osude niži nego kod teške tjelesne ozljede.

Razmatramo li uspješnost državnog odvjetnika i okrivljenika po područjima državnih odvjetništava, tada su podaci različiti, kao što je to prikazano u grafikonu 7.

Grafikon 7.

Na području Pule usvaja se 50% žalbi državnog odvjetnika, Rijeke 43%, nasuprot tome na području Zagreba usvaja se 16% žalbi državnog odvjetnika. Istodobno okrivljenici uspijevaju sa svojim žalbama najviše upravo na području Zagreba s 22% podnijetih žalbi i Pule s 30% žalbi.

Razmotrimo li udio kazne zatvora kao najteže sankcije u ukupnom broju promatranih presuda na pojedinom području, uočava se da je postotak izrečenih kazni zatvora na području Rijeke 9%, na području Pule 13% i Zagreba 23%, pa je dakle uspješnost državnog odvjetnika time objašnjiva na području Rijeke odnosno uspješnost okrivljenika na području Zagreba, ali ne i visoka uspješnost državnog odvjetnika na području Pule, tako da i kod tog djela možemo ustvrditi da ne postoji ujednačena politika kažnjavanja. Razmotrimo li zbirne podatke po državnim odvjetništvima, kao i kod većine drugih kaznenih djela državni odvjetnici su uspješniji sa svojim žalbama od okrivljenika. Iznimka je područje Zagreba gdje su okrivljenici uspješniji. Dok je državni odvjetnik uspio sa 54 žalbe ili 37,5% svih podnijetih žalbi, okrivljenici uspijevaju sa svega 24 žalbe ili 17,5% svih podnijetih žalbi. Uspješnost državnog odvjetnika u drugostupanjskom postupku za sva područja, osim Zagreba, upućuje na to da drugostupanjski sudovi i kod tog kaznenog djela, za koje smo svi skloni smatrati da je bagatelno i da se sudi u korist okrivljenika, uvažavaju žalbe državnog odvjetnika i u povodu njegovih žalbi izriču strože kaznenopravne sankcije odnosno određuju višu mjeru kazne zatvora.

3.2.5.3.2. Članak 173. stavak 2. KZ

Za kazneno djelo iz članka 173. stavka 2. KZ (prije čl. 196. st. 1. odnosno st. 2. KZRH) županijska državna odvjetništva iskazala su relativno malen broj predmeta (svega 82), jer je to djelo nakon donošenja Kaznenog zakona prešlo u županijsku nadležnost, dok je Državno odvjetništvo Republike Hrvatske razmatralo 60 presuda.

Za to kazneno djelo dok je bilo u nadležnosti općinskih državnih odvjetništava u promatranim presudama uglavnom se izricala kazna zatvora (Osijek 100%, Pula 76,9%, Rijeka 85,7%, Split 91,1% i Zagreb 61,5%). Nakon toga, dakle nakon donošenja Kaznenog zakona i promjene stvarne nadležnosti, izriče se u 96,7% promatranih predmeta zatvorska kazna (58 od ukupno 60 presuda).

Državni odvjetnik žalio se na 50% svih predmeta u kojima je izrečena kazna zatvora, okrivljenik se žalio na 82,9% tih presuda. U ukupno promatranom broju žalbe državnog odvjetnika zastupljene su sa 61,7%, a žalbe okrivljenika sa 79%. I ti podaci pokazuju da se i jedna i druga stranka često žale u tim predmetima, jedna smatrajući da su izrečene kaznenopravne sankcije blage, a druga da su visoke.

Državni odvjetnik uspio je s 31 žalbom (31%). Zanimljivo je da je državni odvjetnik imao veću uspješnost dok su ta djela bila u općinskoj nadležnosti, 39,7%, dok je u županijskoj nadležnosti Vrhovni sud svega u 8 od 60 predmeta povisio kaznu zatvora. Međutim, Vrhovni sud je svega u 2 presude ili 4,2% uvažio žalbe okrivljenika zbog kazne, dok su to županijski sudovi učinili u 17,3% promatranih presuda. Podaci o slaboj uspješnosti državnog odvjetnika i okrivljenika pred Vrhovnim sudom pokazuju da je taj sud kao drugostupanjski sud ocjenjujući svaki pojedini predmet i sve olakotne i otegotne okolnosti stao na stajalište da je politika kažnjavanja prvostupanjskih sudova za to kazneno djelo primjerena.

3.2.5.3.3. Članak 173. stavak 3. KZ

Za kazneno djelo iz čl. 173. st. 3. promatrano je 88 presuda, jer ih više nismo našli u navedena dva razdoblja u Državnom odvjetništvu Republike Hrvatske.

Za ta kaznena djela izriču se kazne zatvora. Državni odvjetnik žalio se na 55,7% presuda, a žalbe okrivljenih zastupljene su s visokih 92%.

Zanimljivi su podaci o uspješnosti. Od 49 podnesenih žalbi državni odvjetnik je uspio svega u 8 predmeta ili 16,3%, dok su žalbe okrivljenika uvažene u 20 predmeta ili 24,7% podnesenih žalbi. Podaci pokazuju da Vrhovni sud Republike Hrvatske kao drugostupanjski sud smatra da je u većem broju predmeta prvostupanjski sud izrekao previsoku kaznu zatvora.

Međutim, razmatrajući pojedinačne predmete kako su iskazani u osnovnim tablicama, samo u jednom slučaju kazna je ublažena za dvije godine, većinom je to ublažavanje od jedne godine pa do nekoliko mjeseci. Može se reći da Vrhovni sud u tim predmetima smatra da nisu dovoljno ocijenjene sve olakotne okolnosti u korist okrivljenika.

3.2.5.4. Silovanje (čl. 188. KZ)

Za kazneno djelo silovanja u pravilu se izriču zatvorske kazne. Od 100 promatranih presuda u 94 presude izrečena je kazna zatvora i svega je 6 uvjetnih osuda.

Državni odvjetnik dosta se često žali na izrečene kazne za to kazneno djelo (63%). Ne iznenađuje podatak da se okrivljenici žale na 84% izrečenih kazni zatvora, dok je kod drugih kaznenih djela taj postotak često viši.

Državni odvjetnik uspijeva s visokih 38,1% svojih žalbi, tj. od 63 žalbe 24 su mu uvažene, dok je okrivljenik od 84 podnesene žalbe uspio sa svega 11 ili svega 13,1%.

Podaci pokazuju da državni odvjetnik podnošenjem žalbi protiv prvostupanijskih presuda zbog odluke suda o kazni za to kazneno djelo utječe i može utjecati na politiku kažnjavanja.

3.2.5.5. Bludne radnje (čl. 193. KZ)

Za kazneno djelo bludnih radnji niti jedno državno odvjetništvo, čak niti Županijsko državno odvjetništvo u Zagrebu, nije uspjelo za promatrano razdoblje u pojedinoj godini skupiti po 10 presuda. Uvidom u godišnje statističke podatke Državnog odvjetništva Republike Hrvatske vidi se da je 1994. za to djelo pred svim sudovima u Republici Hrvatskoj izrečeno 15 osuđujućih presuda, a 2002. godine 49 presuda.

Stoga ne čudi da državna odvjetništva u nekim od promatranih godina nisu imala niti jedan taj predmet u radu i to je razlog što je razmatrano svega 77 predmeta.

Za kazneno djelo bludnih radnji izriče se visok broj zatvorskih kazni. Od ukupno 77 presuda u 51 presudi ili u 66,2% izrečena je kazna zatvora.

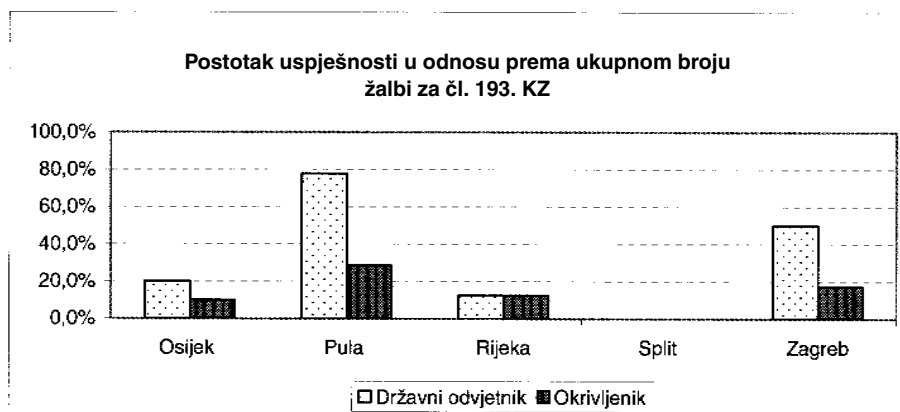
Nadalje, kad se promatraju izrečene kazne po predmetima kako su iskazane u osnovnim tablicama, tada se vidi da su te kazne relativno visoke s obzirom na zapriječenu kaznu za to djelo (Osijek prosječno 11 mjeseci, Pula prosječno 10 mjeseci, Rijeka prosječno 8 mjeseci, Split prosječno 7 mjeseci, Zagreb prosječno 1 godina i 5 mjeseci). Promatranjem prosjeka izrečenih kazni proizlazi da nema velike razlike između prvog i drugog razdoblja.

Žalbe državnog odvjetnika nisu česte: svega 42,9%, dok okrivljenici ulažu žalbe na 70,1% presuda. Državni odvjetnici žale se na 69,2%, dok se okrivljenici žale na 38,5% presuda kojima je izrečena uvjetna osuda.

Drugostupanjski sudovi uvažavaju 42,4% žalbi državnog odvjetnika, što je s obzirom na visoku zastupljenost kazni zatvora visoko i pokazuje da drugostupanjski sudovi smatraju da to kazneno djelo zaslužuje više izrečene kazne. Žalbe okrivljenika uvažavaju se u svega 14,8%, što potvrđuje gore navedenu konstataciju.

Kao i kod drugih kaznenih djela, postoje značajne razlike kako u izrečenim sankcijama tako i u drugostupanjskim odlukama na pojedinim područjima. Na području Osijeka u 50% presuda izriče se zatvor, na području Pule u 66,7%, Splita u 71,4%, Rijeke u 87,5% a najviše na području Zagreba u 78,9%

Grafikon 8.

Grafikon 8 pokazuje da i kod tog kaznenog djela postoje razlike između pojedinih područja. Tako na području Splita nije uvažena niti jedna žalba državnog odvjetnika i okrivljenika, dok na području Zagreba državni odvjetnik uspijeva s visokih 50% ukupnog broja podnijetih žalbi.

Žalbe državnog odvjetnika na području Zagreba uvažavaju se u znatnom broju, iako se na tom području izriče najviše zatvorskih kazni i one su u prosjeku osjetno više nego na drugim područjima. Uočene razlike još su jedan argument za tvrdnju da nemamo ujednačenu politiku kažnjavanja, ali i za tvrdnju da državni odvjetnici ne nastoje sustavnim podnošenjem žalbi utjecati na ujednačenje izrečenih kazni.

3.2.5.6. Krađa (čl. 216. st. 1. KZ)

Iako je krađa jedno od najčešćih kaznenih djela u strukturi prijavljenog kriminala, za to djelo i državni odvjetnik i okrivljenik podnose malo žalbi zbog odluke suda o kazni. Zbog toga je Osijek dao podatke za samo 93 predmeta, Rijeka za 73 predmeta, Split za svega 61 predmet i Zagreb za 100 predmeta. Razloge možemo tražiti u velikom broju kaznenih naloga, zastarama, ali i u zadovoljavanju kako državnog odvjetnika, tako i okrivljenika s izrečenim sankcijama.

I za to kazneno djelo postoje razlike u udjelu pojedinih vrsta sankcija u promatranom uzorku u odnosu prema podacima iz godišnje statistike Državnog odvjetništva o svim izrečenim sankcijama od prvostupajskih sudova za krađu u navedenom razdoblju. Prema uzorku od 407 presuda proizlazi da je izrečeno 34,4% zatvorskih kazni, svega 4,2% novčanih kazni i 60,7% uvjetnih osuda, dok na osnovi godišnje statistike Državnog odvjetništva proizlazi da je za krađu u navedenom razdoblju izrečeno 8,9% zatvorskih kazni, 14% novčanih kazni i 75,4% uvjetnih osuda. Objašnjenje je jednostavno. Kad je riječ o kaznenom nalogu, žalbe zbog odluke o kazni nema, a kad je riječ o uvjetnim osudama ili novčanim kaznama, očito se u velikoj većini slučajeva okrivljenici zadovoljavaju izrečenom kaznom i ne podnose žalbe. Kako se i državni odvjetnici žale zbog kazne na svega 5,1% presuda, očito je da i oni smatraju da su izrečene kazneno-pravne sankcije primjerene.

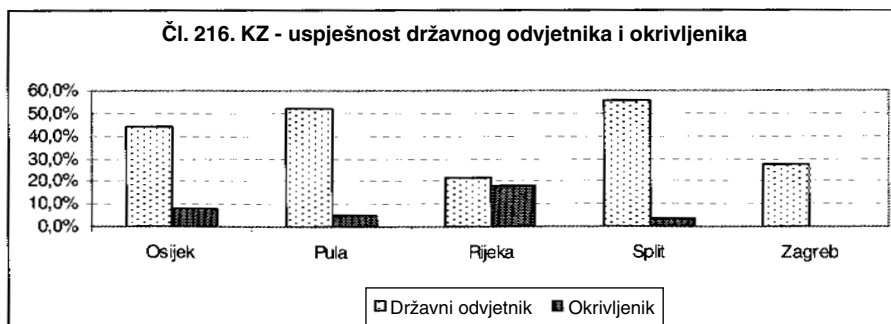
U predmetima u kojima su izrečene zatvorske kazne prosjeci izrečenih sankcija pokazuju da nema velike razlike između prvog i drugog promatranog razdoblja, kako to i pokazuje sljedeća tablica.

Tablica 9.

	Osijek	Pula	Rijeka	Split	Zagreb
Prosječna dužina kazne zatvora 1993. – 1997.	10 mj.	7 mj.	6 mj.	7 mj.	6 mj.
Prosječna dužina kazne zatvora 1998. – 2002.	1 godina	7 mj.	7 mj.	8 mj.	5 mj.

Tablica 9 pokazuje da su na svim područjima (osim Zagreba) prosjeci zatvorskih kazni jednaki ili nešto viši u drugom razdoblju. Međutim, razlika u postotku kazni zatvora različita je u promatranom uzorku od područja do područja. Područje Osijeka ima oko 20% kazni zatvora, Pula, Rijeka i Split preko 30% kazni zatvora, dok Zagreb ima 58% kazni zatvora.

Grafikon 9.

Državni odvjetnici žale se u 44,7% promatranih predmeta. Postotak žalbi državnog odvjetnika posebno je visok u predmetima u kojima je izrečena uvjetna osuda. Okrivljenici se žale u 63,4% tih predmeta i to je jedno od rijetkih kaznenih djela gdje ne postoji velika razlika između broja žalbi koje ulaže državni odvjetnik i okrivljenik.

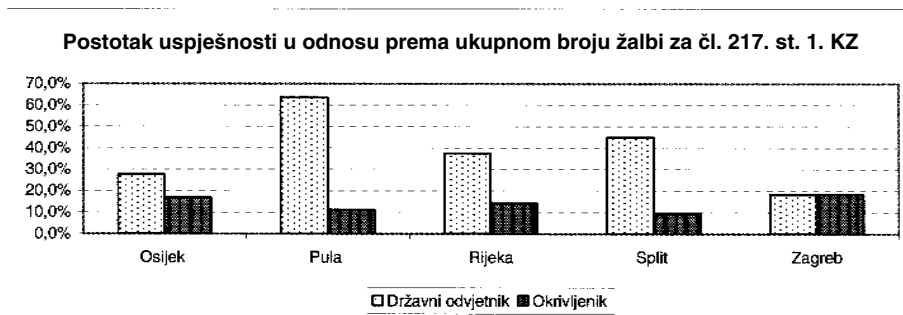
Podaci o uspješnosti pokazuju da državni odvjetnik ima osnova ulagati žalbu jer mu je uvaženo 58,5% žalbi, dok je okrivljenicima uvaženo svega 7,4% žalbi. Međutim, ako to promotrimo po područjima, tada postoje značajne razlike, kao što to pokazuje grafikon 9.

3.2.5.7. Teška krađa (čl. 217. KZ)

Kao i kod drugih promatranih kaznenih djela, izrečene sankcije u promatranim presudama različite su od podataka iz godišnje statistike Državnog odvjetništva za promatrano razdoblje. Iz tablica za promatrane presude proizlazi da je izrečeno 40,5% uvjetnih osuda i 59,9% kazni zatvora, dok na temelju godišnje statistike za isto razdoblje proizlazi da zatvorske kazne participiraju s 24,5%, a uvjetne osude sa 74,5%. Državni odvjetnik se žali na 37,5% promatranih presuda, a okrivljenik na 63,5% presuda. Uspješnost na pojedinim područjima prikazana je u grafikonu 10.

Iznenaduje da se državni odvjetnici više žale na presude za kazneno djelo krađe (44,8%) nego za kazneno djelo teške krađe. Naime, s obzirom na težinu djela i visoku zastupljenost uvjetnih osuda za tešku krađu bilo je očekivati upravo suprotno postupanje. Drugostupanjski sudovi uvažili su 68 ili 36,6% žalbi državnog odvjetnika i 49 ili 13,8% žalbi okrivljenika. Ako promatramo uspješnost prema vrsti sankcije, tada se državnom odvjetniku uvažava 30,6% žalbi u presudama u kojima je izrečena kazna zatvora i 40,4% žalbi na presude na uvjetne osude.

Grafikon 10.

I kod tog kaznenog djela između pojedinih područja postoje značajne razlike. U promatranom uzroku u Puli je u 77% presuda izrečena kazna zatvora, u Rijeci u 51,5%, u Zagrebu u 64%, u Splitu 68% i u Osijeku u svega 39%. Općinska državna odvjetništva s područja Osijeka podnose najviše žalbi protiv presuda (47%), ali grafikon 10 pokazuje da nisu najuspješniji, jer se najviše žalbi usvaja na području Pule. Podaci o udjelu pojedinih sankcija i o uspješnosti u drugostupanjskom postupku, kako je već istaknuto, pokazuju da ne postoji ujednačena politika izricanja sankcija, ali ni ulaganja žalbi državnog odvjetništva sa svrhom ujednačavanja politike kažnjavanja.

3.2.5.8. Kazneno djelo razbojništva i razbojničke krađe

3.2.5.8.1. Razbojništvo i razbojnička krađa - čl. 218. i 219. st. 1. KZ

Kazneno djelo iz čl. 218. i 219. stavka 1. KZ prešlo je u općinsku nadležnost nakon promjene Kaznenog zakona, pa je zbog toga razmatrano svega 86 presuda. Za to kazneno djelo većinom se izriče kazna zatvora i to je razlog da se okrivljenici žale na 74,4% promatranih presuda.

Državni odvjetnik se žali u 44,2% presuda. To je jedno od rijetkih kaznenih djela kod kojih je njegova uspješnost manja od uspješnosti okrivljenika. Naime, od 38 žalbi državnog odvjetnika uvaženo je svega 7 žalbi ili 18,4%, dok je od 64 žalbe okrivljenika uvaženo 16 žalbi ili 25%. Ti podaci daju osnovu za zaključak da drugostupanjski sudovi smatraju da su kazne zatvora izrečene od prvostupanjskih sudova prestroge jer na temelju uvida u pojedinačne predmete vidimo da se dosta često umjesto kazne zatvora izriče uvjetna osuda.

3.2.5.8.2. Razbojništvo i razbojnička krađa - čl. 218. i 219. st. 2. KZ

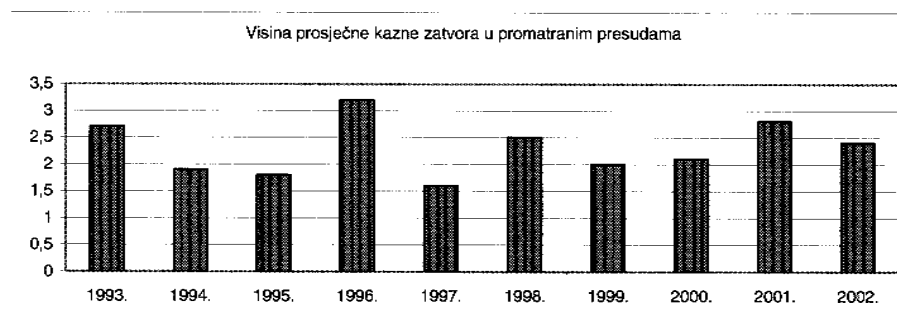
Za ovo kazneno s obzirom na zaprijećenu kaznu izriču se kazne zatvora. Razmotrimo li prosjeke izrečenih kazni zatvora (prosjeke kazni u 10 presuda po godini), proizlazi da je prosjek u prvom promatranom razdoblju bio 2 godine i 2 mjeseca, dok se u drugom razdoblju taj prosjek povećava na 2 godine i 5 mjeseci. Prosjeke kazni po godinama dan je u tablici 10.

Tablica 10.

Godina	1993.	1994.	1995.	1996.	1997.	Prosjeke
Prosjeke kazne	2 g. i 8 mj.	4 g. i 11 mj.	1 g. i 11 mj.	1 g. i 10 mj.	3 g. i 2 mj.	2 g. i 2 mj.
Godina	1998.	1999.	2000.	2001.	2002.	Prosjeke
Prosjeke kazne	2 g. i 6 mj.	2 g.	2 g. i 1 mj.	2 g. i 10 mj.	1 g. i 5 mj.	2 g. i 5 mj.

Gornja tablica kao i kod kaznenog djela iz čl. 90. KZ samo potvrđuje prethodne konstatacije da visina izrečene sankcije ponajprije ovisi o ocjeni suda o svim okolnostima o kojima ovisi hoće li kazna biti viša ili manja, a zatim, i to ne uvijek, na to utječe visina zaprijećene kazne. Ako podatke iz gornje tablice prikažemo u obliku grafikona, tada se to još bolje vidi.

Grafikon 11.

Također smo i za ovo kazneno djelo izvršili uvid u dio prvostupanjskih i u drugostupanjske presude. Osim onog što je u pogledu olakotnih i otegotnih okolnosti navedeno za kazneno djelo ubojstva (vidi 3.2.5.1.), u pojedinim odlukama prvostupanjski sud olakotnim utvrđuje i ocjenjuje “skoro rođenje djeteta” te okolnost da je priroda kaznenog djela razbojništva “visoko društveno opasna”, na što se drugostupanjski sud u svojoj odluci ne osvrće, ali u konkretnoj

odluci izričito prihvaća olakotnim moguće rođenje djeteta kao jedan od razloga uvažavanja optuženikove žalbe i smanjenja kazne.

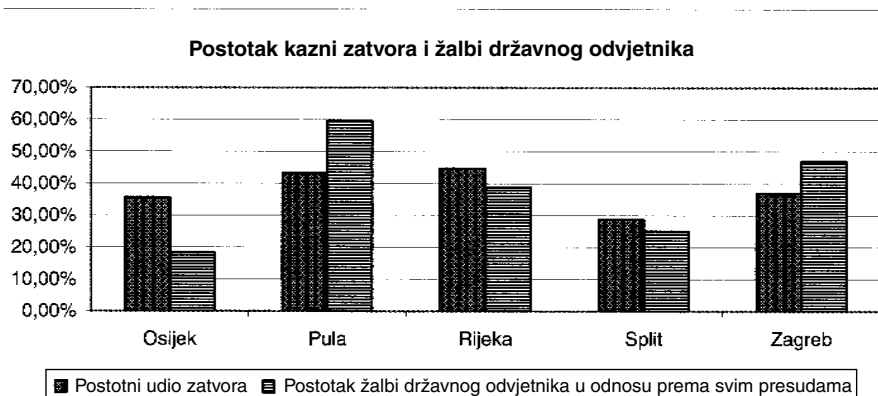
Državni odvjetnik podnio je žalbu u 40 od 100 promatranih presuda, s time da je uspio s 22,2% podnesenih žalbi. Okrivljenici su podnijeli 88 žalbi i od toga su uspjeli sa svega 12 žalbi ili 13,5% ukupnog broja podnesenih žalbi.

Iako je uspješnost državnog odvjetnika relativno niska, s obzirom na visinu kazni zatvora koje se izriču, treba naglasiti da on uspijeva češće sa svojim žalbama od okrivljenika, što daje osnovu za tvrdnju da drugostupanjski sud uvažava žalbe državnog odvjetnika u kojima su okolnosno istaknuti svi razlozi zbog kojih kazna treba biti viša.

3.2.5.9. Prijevarena

Za kazneno djelo prijevare pojedina državna odvjetništva iskazala su malen broj presuda. Tako su za područje Pule dani podaci za svega 37 presuda, za područje Rijeke za 85, Splita 52 i jedino za područje Zagreba za 100 presuda. Razlozi su dvojaki. S jedne strane tome pridonose kazneni nalozi, ali je također očito da državni odvjetnici, promatrajući općenito sankcije koje se izriču za to djelo, ne reagiraju na izrečene sankcije u dovoljnoj mjeri podnošenjem žalbi. Podaci iz prvog istraživanja pokazuju da se u drugom razdoblju iz godine u godinu smanjuje broj žalbi državnog odvjetnika. U grafikonu 12 prikazan je odnos izrečenih kazni zatvora u promatranim presudama i broja žalbi državnog odvjetnika.

Grafikon 12.

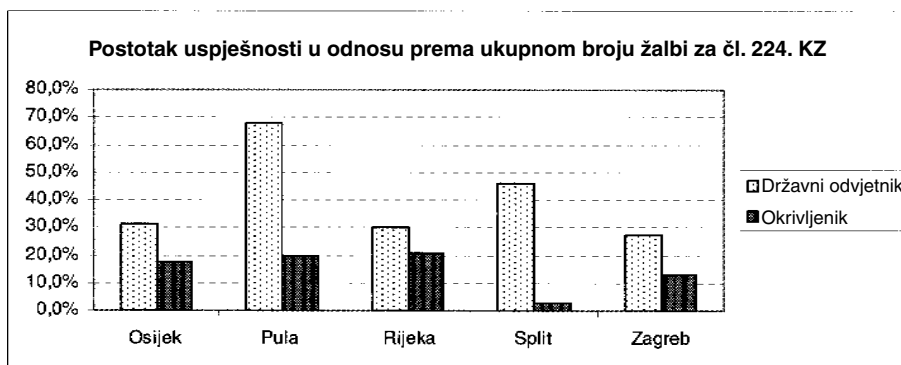

Grafički prikaz postotka zatvorskih kazni i postotka žalbi državnog odvjetnika zbog odluke o kazni u odnosu prema svim presudama na pojedinim

područjima najbolje ilustrira da su tvrdnje o neujednačenosti postupanja državnih odvjetnika točne.

Podaci o broju podnesenih žalbi državnog odvjetnika i njegovoj uspješnosti daju osnovu za tvrdnju da je to jedno od rijetkih kaznenih djela gdje se može s punom sigurnošću tvrditi da bi državni odvjetnik trebao ulagati više žalbi. Naime, državni odvjetnik podnio je 131 žalbu ili u 36,3% od 361 promatrane presude. Uvaženo mu je 49 žalbi ili 37,4%. Suprotno tome, okrivljenici su podnijeli 251 žalbu, odnosno žalili su se na 69,5% promatranih presuda, a uvaženo im je svega 38 žalbi ili 15,1% ukupnog broja podnesenih žalbi (grafikon 13). Malen broj žalbi državnog odvjetnika kod takve uspješnosti u drugostupanjskom postupku daje osnovu za tvrdnju da bi državni odvjetnici za to kazneno djelo, koje veoma često ima teške imovinske posljedice za oštećenika, trebali većim ulaganjem žalbi biti značajniji korektiv politike kažnjavanja.

Grafikon 13.

U grafikonu 13 prikazana je uspješnost državnog odvjetnika i okrivljenika na pojedinim područjima. Grafikon potvrđuje iznesene konstatacije o neujednačenosti postupanja. Državni odvjetnici s područja Pule žale se najviše, ali najviše i uspijevaju sa žalbama, iako je samo na području Rijeke u promatranim presudama bilo više izrečenih kazni zatvora. Kako je jednakost pred zakonom jedno od osnovnih prava, državni odvjetnici moraju pratiti politiku kažnjavanja i ako na njihovu području kroz duže razdoblje postoje značajna odstupanja od državnih prosjeka, trebali bi podnošenjem žalbi utjecati na ujednačavanje.

3.2.5.10. Izazivanje prometne nesreće (čl. 272. KZ)

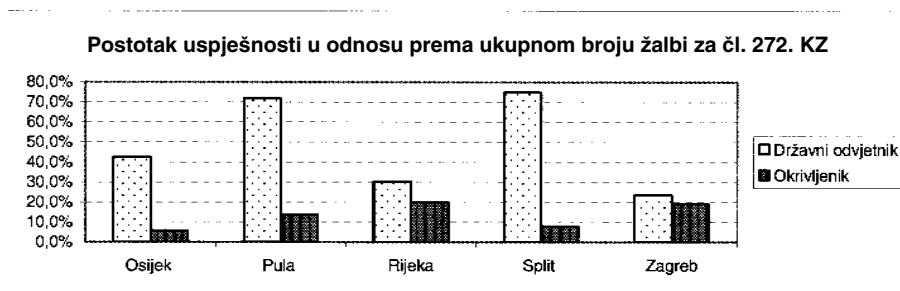
Prilikom uvida u presude propustili smo posebno razmatrati to kazneno djelo sa smrtnom posljedicom te su stoga u pregledima iskazivani skupni podaci.

To djelomično objašnjava razlike u izrečenim sankcijama u promatranim razdobljima i broj žalbi na području pojedinog državnog odvjetništva.

Gotovo sva državna odvjetništva razmatrala su 100 predmeta s ovog područja, Državno odvjetništvo Republike Hrvatske iskazalo je svega 60 predmeta jer je nakon promjene Kaznenog zakona to djelo prestalo biti u prvostupanjskoj nadležnosti županijskih sudova.

Politika kažnjavanja za to kazneno djelo varira od područja do područja, što veoma često nije popraćeno i žalbama državnih odvjetnika. Treba napomenuti da je visok postotak kazni zatvora u iskazanim predmetima Državnog odvjetništva Republike Hrvatske očekivan s obzirom na to da je u županijskoj nadležnosti bio najteži oblik kaznenog djela iz tog članka. Državni odvjetnici se žale u 42,5% promatranih predmeta (od 558 u 237 predmeta), uspijevaju u 39,7% svojih žalbi, dok okrivljenici uspijevaju sa 15,3%. Međutim, ako promatramo pojedina državna odvjetništva, možemo vidjeti da je uspješnost državnog odvjetnika i okrivljenika različita od područja do područja, kako to pokazuje grafikon 14.

Grafikon 14.

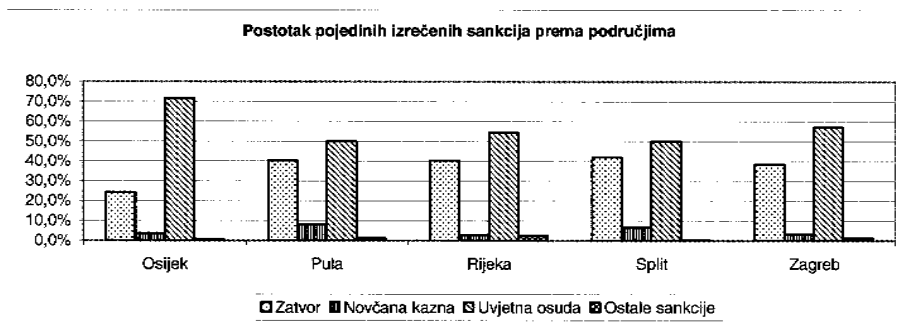
Grafikon pokazuje da se na svim područjima usvaja daleko više žalbi državnog odvjetnika nego okrivljenika, ali i upućuje na značajne razlike. Dok se na području Pule uvažava 71,9% žalbi državnog odvjetnika, na području Zagreba uvažava se svega 23,7% žalbi državnog odvjetnika, iako Zagreb ima u promatranom uzorku svega 16% zatvorskih kazni, odnosno otprilike jednako koliko i Pula (16,35). Kao i kod kaznenog djela teške krađe, uspješnost državnog odvjetnika je najmanja na području Zagreba. Uspoređujemo li uspješnost državnog odvjetnika i okrivljenika, možemo reći da državni odvjetnici mogu kroz podnošenje dobro obrazloženih žalbi zbog odluke o kazni utjecati na politiku kažnjavanja.

3.2.6. Usporedni prikaz za sva promatrana kaznena djela

Ako na temelju presuda koje su bile predmet istraživanja promatramo udio pojedinih izrečenih sankcija za sva kaznena djela na pojedinom području, vidimo

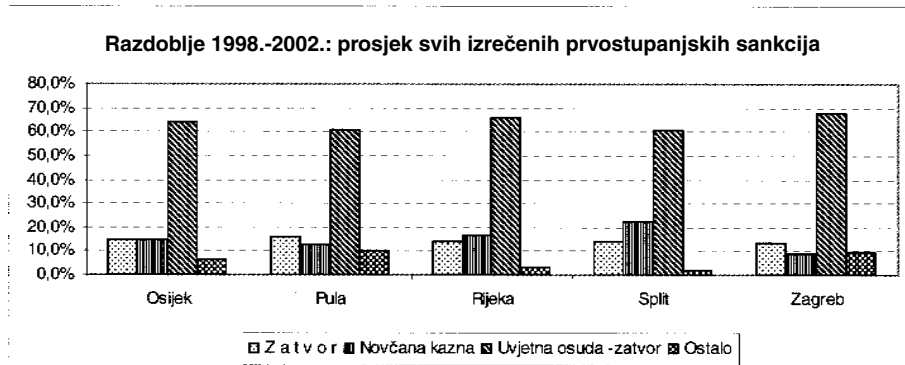
da postoje značajne razlike od područja do područja. U grafikonu 15 prikazane su izrečene sankcije za sva promatrana kaznena djela po područjima.

Grafikon 15.

Zbirni podaci pokazuju ono što je već prije konstatirano: postoje razlike između pojedinih područja, one su najveće kod novčanih kazni, ali postoje i kod drugih sankcija. Međutim podaci iskazani u grafikonu 15 mogu dovesti do krivih zaključaka, jer je to struktura kaznenopravnih sankcija na osnovi promatranih presuda. Radi realnog prikaza strukture izrečenih sankcija na osnovi godišnje statistike u grafikonu 16 prikazane su sve izrečene prvostupanjske sankcije za promatrana djela iz općinske nadležnosti.

Grafikon 16.

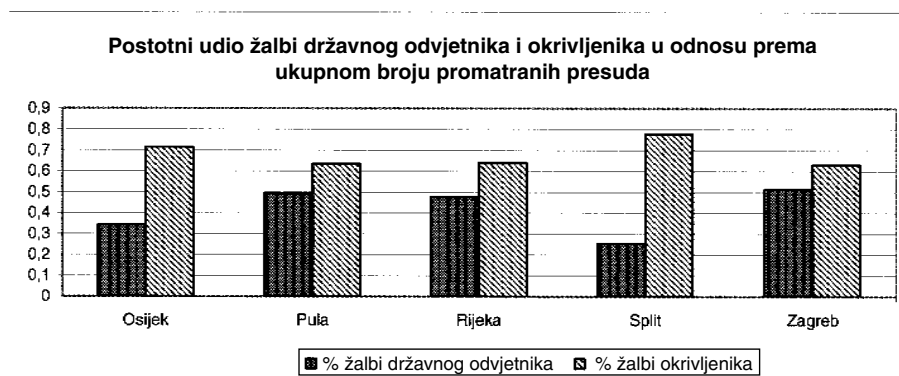

Podaci u grafikonu 16, za razliku od podataka koji su dani na osnovi promatranih presuda, pokazuju da nema velikih razlika u izricanju uvjetne osude. Najveće su razlike u zastupljenosti novčanih kazni i, što je valjalo i očekivati, manja je zastupljenost kazne zatvora. Usporedba između zastupljenosti

pojedinih kaznenopravnih sankcija u grafikonu 15 i 16 pokazuje da se najviše žalbi podnosi na kazne zatvora, no i tu postoji razlika između područja. Najmanje se žalbi podnosi na novčanu kaznu jer ih je većina izrečena u kaznenom nalogu.

U grafikonu 17 iskazan je postotak žalbi državnog odvjetnika i okrivljenika u odnosu prema ukupnom broju promatranih presuda na određenom području.

Grafikon 17.

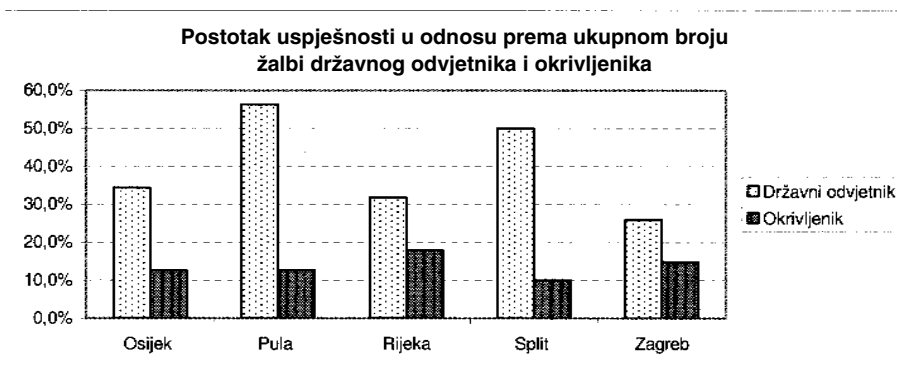
Razmatrajući udio pojedinih kaznenopravnih sankcija u promatranom uzorku i iskazane kaznenopravne sankcije u grafikonu 16 te učestalost žalbi državnog odvjetnika (grafikon 17), možemo samo konstatirati da su razlike među područjima znatne. Ako pođemo od općeprihvaćenog stajališta državnih odvjetnika o blagoj politici kažnjavanja zbog velikog broja uvjetnih osuda, tada bi valjalo očekivati veći broj žalbi državnih odvjetnika na onim područjima gdje je veća zastupljenost uvjetnih osuda.

Podaci pokazuju da to nije kriterij za podnošenje žalbi i, kao što je već istaknuto, državni odvjetnik podnosi žalbu ocjenjujući svaki slučaj za sebe, iako bi nesumnjivo njegove žalbe trebale utjecati na ujednačenost u izricanju sankcija.

Tako je, na primjer, na području Pule kroz promatrano razdoblje (podaci iz godišnje statistike) izrečeno 16,3% kazni zatvora i 61% uvjetnih osuda, na području Splita 14,3% kazni zatvora i 60,8% uvjetnih osuda, dok je na području Zagreba izrečeno 13,3% zatvorskih kazni i 68% uvjetnih osuda. Moglo bi se očekivati da broj žalbi državnog odvjetnika zbog kazne bude veći na području Splita i Zagreba nego na području Pule, međutim, državna odvjetništva s područja Splita žale se manje, dok se Zagreb i Pula žale podjednako.

U grafikonu 18 prikazana je uspješnost državnog odvjetnika i okrivljenika u drugostupanjskom postupku.

Grafikon 18.

Grafikon 18 pokazuje razlike u uspješnosti koje se ne bi mogle očekivati na temelju izrečenih sankcija na pojedinom području. U promatranom uzorku otprilike je jednak broj kazni zatvora na području Pule kao i na području Rijeke i Splita. Grafikon pokazuje da je broj žalbi državnog odvjetnika na području Pule odmah nakon Zagreba.

S obzirom na znatan udio kazni zatvora na području Pule, kao i na inače relativno više sankcije, bilo je očekivati slabiju uspješnost na području Pule nego na području Osijeka i Zagreba. Međutim iz grafikona 18 proizlazi da je upravo na području Pule uspješnost državnih odvjetnika najveća.

3.2.7. *Uspješnost državnog odvjetnika i okrivljenika s obzirom na vrstu kaznenopravne sankcije*

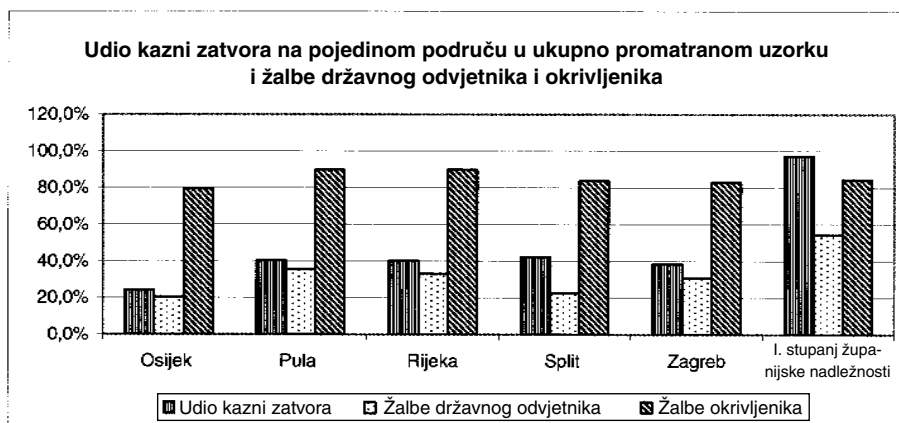
3.2.7.1. Kazna zatvora

U grafikonu 19 iskazan je postotni udio kazne zatvora u ukupnom broju promatranih kaznenopravnih sankcija na određenom području te postotak žalbi državnog odvjetnika i okrivljenika u odnosu prema ukupnom broju kazni zatvora na tom području.

Visok postotak kazni zatvora u predmetima iz županijske nadležnosti je očekivan, isto tako ne iznenađuje broj žalbi okrivljenika. Kao što je to i pokazano kod većine razmatranih djela na području Pule, Rijeke i Zagreba, zastupljenost kazne zatvora približno je jednaka, osjetno naniže odstupa Osijek zato što državni odvjetnici na području Osijeka podnose najmanje žalbi protiv presuda kojima je izrečena kazna zatvora, očito prihvaćajući odluke suda o visini te kazne.

Okrivljenici na svim promatranim područjima, pa i u predmetima iz prvostupanjske županijske nadležnosti, podnose žalbe na preko 80% presuda u kojima je izrečena kazna zatvora.

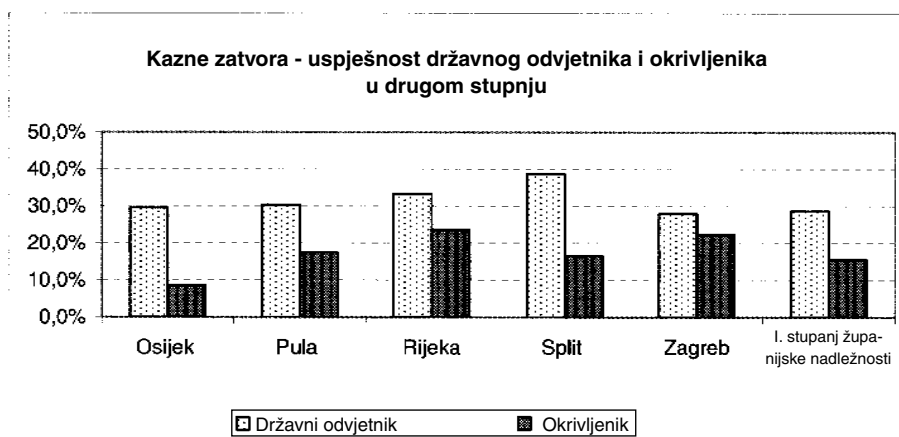
Grafikon 19.

Radi ocjene uspješnosti žalbi državnog odvjetnika, posebno na području Osijeka, kao i općenito radi ocjene smanjuju li ili pooštavaju li drugostupanjski sudovi svojim odlukama u povodu žalbe kazne zatvora, bilo je nužno razmotriti uspješnost državnog odvjetnika i okrivljenika u drugostupanjskom postupku u povodu odluke suda o toj kazni.

U grafikonu 20 prikazana je uspješnost državnog odvjetnika i okrivljenika. Podaci iz tog grafikona za mene osobno su iznenađujući. Državni odvjetnici često ističu svoje nezadovoljstvo i na temelju njihovih komentara proizlazi da drugostupanjski sudovi više prihvataju žalbe okrivljenika nego državnog odvjetnika kad je riječ o žalbi zbog odluke o kazni u predmetu u kojem je izrečena kazna zatvora. Kao državni odvjetnik često sam i sam rekao: "Ako prvostupanjski sudovi i izreku kaznu zatvora, ona se preinačuje u povodu okrivljenikove žalbe".

Grafikon 20.

Podaci iskazani u grafikonu 20 (isto i tablica 12) to djelomično opovrgavaju. Kako u predmetima u kojima kao drugostupanjski sude županijski sudovi, tako i u predmetima u kojima je drugostupanjski sud Vrhovni sud Republike Hrvatske, državni odvjetnik uspijeva s 30,3% svojih žalbi, dok okrivljenici uspijevaju sa svega 15,6% žalbi.

Međutim, uzimajući u obzir da se od 557 žalbi protiv presuda kojima je izrečena zatvorska kazna državnom odvjetniku uvažava 169 žalbi, a okrivljenicima od 1.967 podnesenih žalbi 224 žalbe, ipak možemo reći da se u povodu žalbi okrivljenika više kazni snizi ili se izrekne druga kaznenopravna sankcija nego što se pooštri u povodu žalbe državnog odvjetnika.

Dakle, iako su u apsolutnim brojkama okrivljenici uspjeli u više predmeta smanjiti izrečene zatvorske kazne odnosno preinačiti ih, ipak uspješnost državnog odvjetnika upućuje na to da bi trebalo ići u agresivnije ulaganje žalbi u svim onim slučajevima kada smatramo da je izrečena kazna zatvora blaga.

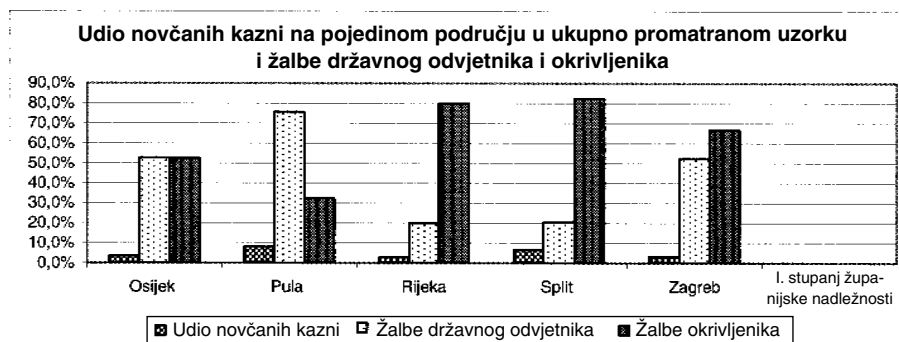
3.2.7.2. Novčana kazna

Podaci o udjelu novčane kazne u promatranom uzorku ne odražavaju stvarno stanje o njezinu broju u svim prvostupanjskim presudama. Iz godišnje statistike državnih odvjetništava vidi se da je u promatranom razdoblju ta sankcija bila zastupljena s 14,7%.

Međutim, novčana se kazna u većini slučajeva izriče u kaznenim nalogima pa je to glavni razlog njezine male zastupljenosti u promatranom uzorku.

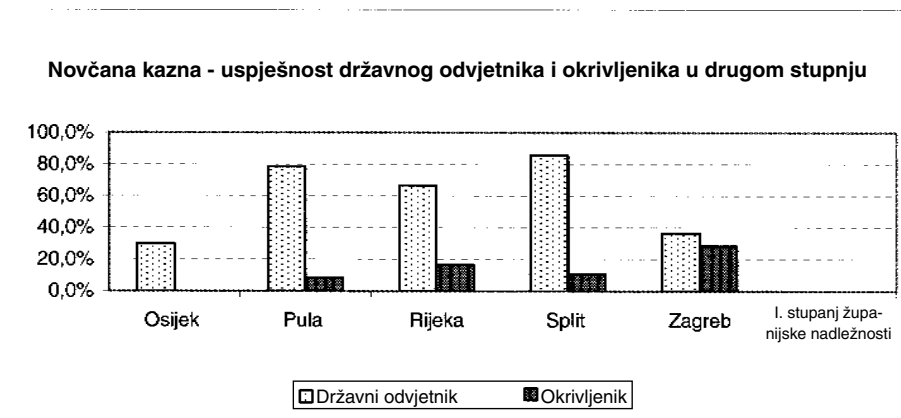
U grafikonu 21 dan je pregled zastupljenosti te sankcije u ukupnom broju presuda za promatrana područja te u postotku koliko se žali okrivljenik, a koliko državni odvjetnik.

Grafikon 21.

U grafikonu 22 dan je pregled uspješnosti žalbi okrivljenika i državnog odvjetnika protiv presuda u kojima je izrečena novčana kazna.

Grafikon 22.

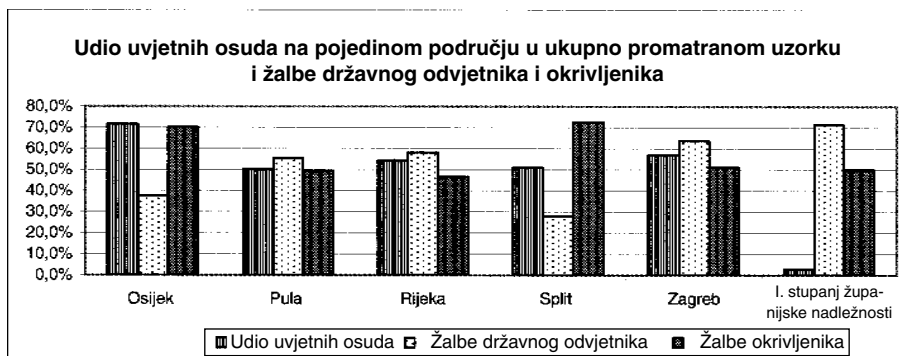
Državni odvjetnici uspijevaju u visokih 62,7% sa žalbama protiv novčane kazne, dok okrivljenici, osim na području Zagreba, imaju slab uspjeh kad je riječ o novčanoj kazni (prosječno svega 13,2%) i očito državni odvjetnik može značajno utjecati na visinu novčane kazne odnosno na njezinu zamjenu drugom sankcijom.

3.2.7.3. Uvjetna osuda

Razmatrajući općenito politiku kažnjavanja i sankcije koje se izriču, nužno je s posebnom pozornošću razmotriti udio uvjetnih osuda na pojedinom području i reagiranje državnih odvjetnika i okrivljenika na tu sankciju kroz podnošenje žalbi.

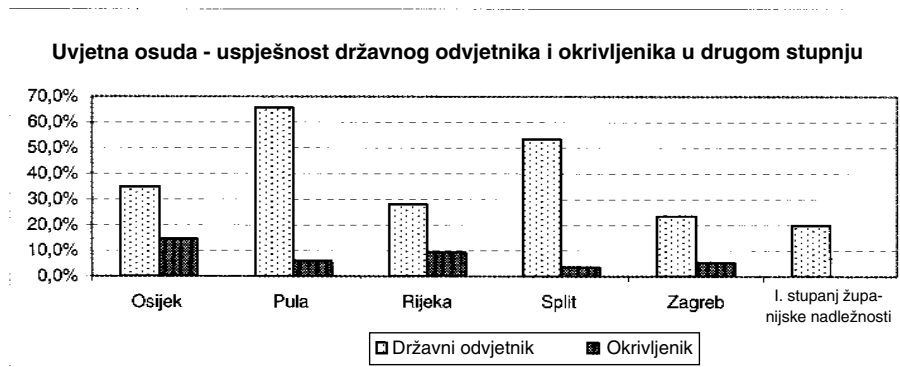
Grafikon 23 pokazuje da je zastupljenost uvjetnih osuda u ukupnom promatranom uzorku najveća na području Osijeka. Suprotno tome, najveća zastupljenost žalbi državnog odvjetnika u odnosu prema promatranom uzorku presuda na području je Zagreba, zatim na području Rijeke i Pule.

Grafikon 23.

Na tim područjima u predmetima iz općinske nadležnosti državni odvjetnici podnose više žalbi od okrivljenika. Kako i okrivljenici podnose žalbe protiv 58,4% promatranih presuda, drugostupanjski sudovi mogu u znatnoj mjeri utjecati na vrstu i visinu izrečene sankcije. U grafikonu 24 prikazana je uspješnost žalbi državnog odvjetnika i okrivljenika u odnosu prema presudama u kojima je izrečena uvjetna osuda.

Grafikon 24.

Uspješnost državnih odvjetnika veća je na svim područjima od uspješnosti okrivljenika. Dok državni odvjetnici uspijevaju u 36,7% svojih žalbi, okrivljenici uspijevaju u svega 8,5% žalbi. Ako to iskažemo u apsolutnim brojevima, državnim je odvjetnicima od 758 podnesenih žalbi uvaženo 278, dok je okrivljenicima od podnesenih 906 uvaženo 77 žalbi.

3.2.7.4. Ostale sankcije

Druge sankcije (sudska opomena, mjere iz članka 446. ZKP) zastupljene su u malom broju. S obzirom na prirodu tih sankcija, ne čudi malen broj žalbi okrivljenika (6,1%). Protiv tih presuda uglavnom se žali državni odvjetnik koji uspijeva u preko 60% svojih žalbi.

3.3. Zaključna razmatranja o uspješnosti u drugostupanjskom postupku

Istraživanjem na uzorku od 3.198 presuda utvrdili smo da su državni odvjetnici podnijeli žalbe protiv 1.405 ili 43,9% svih tih presuda, uvažene su 503 žalbe ili 35,8% žalbi. Okrivljenici su podnijeli žalbe protiv 2.251 presude ili 70,4% promatranih presuda, uvažena im je 321 žalba ili 13,9% ukupnog broja podnesenih žalbi. Posebno treba istaknuti da je uspješnost okrivljenika u odnosu prema uvjetnoj osudi iznimno niska: 8,5% ili svega 77 uvaženih žalbi. Ti podaci daju osnova za tvrdnju da državni odvjetnici mogu dobro obrazloženim žalbama utjecati na politiku kažnjavanja.

U tablici 11 dani su zbirni podaci po područjima odnosno nadležnosti promatranih presuda, žalbi državnog odvjetnika i okrivljenika te njihovoj uspješnosti, dok su u tablici 12 dani podaci o broju promatranih presuda, broju žalbi državnog odvjetnika i okrivljenika te njihovoj uspješnosti prema vrsti kaznenopravne sankcije. Iz tih podataka proizlazi da je uspješnost okrivljenika manja od uspješnosti državnog odvjetnika, posebno kod novčane kazne i uvjetne osude. Kod kazne zatvora uspješnost okrivljenika viša je u apsolutnim brojkama, ali kako je prema ukupnom broju podnesenih žalbi uspješnost državnog odvjetnika viša, to istraživanje ne daje osnova za tvrdnju (koja se često čuje) da upravo drugostupanjski sudovi uvažavanjem žalbi okrivljenika u značajnoj mjeri utječu na blagost politike kažnjavanja.

Podaci o ukupnom broju izrečenih sankcija i frekvenciji žalbi državnog odvjetnika, a posebno podaci do kojih smo došli na temelju uvida u svaki konkretni predmet, daju osnova za tvrdnju da ne postoji jedna sustavna politika kažnjavanja, jer često izbor sankcije te njezina visina prvenstveno zavise od konkretnih okolnosti, posebno olakotnih okolnosti koje su nađene na strani okrivljenika.

Pri odlučivanju o tome hoće li se podnijeti žalba zbog odluke suda o kazni olakotne su odnosno otegotne okolnosti konkretnog slučaja odlučujuće za odluku državnog odvjetnika, dok manje do izražaja dolazi težina pojedinog kaznenog djela i potreba da se adekvatnim kaznenopravnim sankcijama ostvari svrha kažnjavanja na način da se primjenom propisanih kazni utječe na svijest građana o pogibeljnosti kaznenih djela i pravednosti kažnjavanja njihovih počinitelja.

Nadalje, istraživanjem je utvrđeno da ne postoji značajna razlika u visini izrečenih kazni zatvora prije i nakon donošenja Kaznenog zakona. Istraživanje daje osnova za tvrdnju da se samo u slučajevima kad su minimumi predviđenih kazni zatvora povećani tako da se ni ublažavanjem ne može izreći uvjetna osuda postiže da se za to djelo izriče kazana zatvora.

Znatno povećanje maksimuma zapriječenih kazni u manjoj mjeri utječe na smanjenje broja uvjetnih osuda odnosno na visinu izrečene kazne zatvora. Samo smanjenje maksimuma zapriječene kazne (primjer za to je krađa i teška krađa) nema utjecaja ni na visinu izrečene kazne ni na vrstu i mjeru izrečenih kazne-nopravnih sankcija.

Politika kažnjavanja za ista je kaznena djela različita od područja do područja. Iako bi trebalo očekivati da državno odvjetništvo s obzirom na svoje ustrojstvo bude značajan korektiv ujednačavanju politike kažnjavanja, to nije slučaj.

Tablica II.

Zbirni podaci po državnim odvjetništvima za sve kaznenopravne sankcije

Zbirni podaci po državnim odvjetništvima za sve sankcije	Broj presuda	Žalba državnog odvjetnika		Uvažena		Odbijena		Žalba okrivljenika		Uvažena		Odbijena	
		aps.	%	aps.	%	aps.	%	aps.	%	aps.	%	aps.	%
Osijek	543	186	34,3	64	34,4	122	65,6	388	71,5	49	12,6	339	87,4
Pula	461	229	49,7	129	56,3	100	43,7	293	63,6	37	12,6	256	87,4
Rijeka	540	258	47,8	82	31,8	176	68,2	346	64,1	62	17,9	284	82,1
Split	515	130	25,2	65	50,0	65	50,0	401	77,9	40	10,0	361	90,0
Zagreb	631	324	51,3	84	25,9	240	74,1	399	63,2	59	14,8	340	85,2
Ukupno													
županijska državna odvjetništva	2.690	1127	41,9	424	37,6	703	62,4	1.827	67,9	247	13,5	1.580	86,5
DORH	508	278	54,7	79	28,4	199	71,6	424	83,5	65	15,3	359	84,7
Sveukupno	3.198	1405	43,9	503	35,8	902	64,2	2.251	70,4	312	13,9	1.939	86,1

Tablica 12.

Zbirni podaci po sankcijama za sva državna odvjetništva

Zbirni podaci po sankcijama za sva državna odvjetništva	Broj presuda	Žalba državnog odvjetnika		Uvažena		Odbijena		Žalba okrivljenika		Uvažena		Odbijena	
		aps.	%	aps.	%	aps.	%	aps.	%	aps.	%	aps.	%
Zatvor	1.488	557	37,4	169	30,3	388	69,7	1.267	85,1	224	17,7	1.043	82,3
Novčana kazna	126	59	46,8	37	62,7	22	37,3	76	60,3	10	13,2	66	86,8
Uvjetna osuda	1.551	758	48,9	278	36,7	480	63,3	906	58,4	77	8,5	829	91,5
Ostalo	33	31	93,9	19	61,3	1	38,7	2	6,1	1	50,0		50,0
Sveukupno	3.198	1.405	43,9	503	35,8	891	64,2	2.251	70,4	312	13,9	1.938	86,1

Državni odvjetnici se žale u pojedinom predmetu ocjenjujući okolnosti upravo tog slučaja. Možemo reći da državno odvjetništvo u cjelini nema sustavan odnos prema politici kažnjavanja. Važno je istaknuti da broj žalbi prema ukupnom broju osuđujućih presuda na pojedinim područjima daje i te kako čvrstu osnovu za takvu tvrdnju. Dakle, žalbe državnih odvjetnika nisu korektiv kakav bi mogle i trebale biti u ujednačavanju politike kažnjavanja.

Kad je riječ o žalbama okrivljenika, one su ponajprije usmjerene bitnim povredama, povredama Kaznenog zakona i pogrešno i nepotpuno utvrđenom činjeničnom stanju. Velika većina okrivljenikovih žalbi upire upravo na te okolnosti i tek se podredno žali na izrečenu kaznenopravnu sankciju. Iznimno su rijetke žalbe u kojima se okrivljenici žale samo zbog odluke suda o kazni.

Uvažavanje okrivljenikovih žalbi zbog bitne povrede, povrede Kaznenog zakona i pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja u pravilu dovodi do ukidanja prvostupanjske presude i ponovnog postupka pred prvostupanjskim sudom. To vjerojatno utječe na konačnu visinu izrečene kazne odnosno vrstu kaznenopravne sankcije koja se izriče, jer vrijeme je ipak ona tiha neprimjetna olakotna okolnost u okrivljenikovu korist. Kad je riječ o žalbama zbog kaznenopravne sankcije, istraživanje pokazuje da okrivljenikova žalba rijetko uspijeva i zbog toga se vjerojatno sama za sebe najmanje koristi.

Dakle, zaključno možemo istaknuti:

- provedeno istraživanje pokazuje da državno odvjetništvo nema sustavnu politiku kažnjavanja, jer postoje značajne razlike između pojedinih područja i odnosa državnog odvjetnika prema izrečenim kaznenopravnim sankcijama kroz podnošenje žalbi,
- tvrdnja državnih odvjetnika da se izriču blage kaznenopravne sankcije ne može se prihvatiti kad promatramo broj podnesenih žalbi državnog odvjetnika u odnosu prema ukupnom broju presuda,
- broj žalbi koje podnose državni odvjetnici u odnosu prema ukupnom broju osuđujućih presuda prije daje osnovu za tvrdnju da su državni odvjetnici u biti zadovoljni izrečenim sankcijama,
- uspješnost u drugostupanjskom postupku pokazuje da su drugostupanjski sudovi skloni u dosta slučajeva prihvatiti žalbu državnog odvjetnika zbog odluke o kazni i promijeniti ili povisiti izrečenu sankciju, iz čega slijedi da državni odvjetnici podnošenjem žalbi u kojima su dobro obrazložene sve okolnosti bitne za izbor vrste i mjere kaznenopravne sankcije mogu utjecati na ujednačavanje i promjenu politike kažnjavanja.

Summary

APPEALS FILED BY THE STATE PROSECUTOR AND BY THE ACCUSED AS A CORRECTIVE TO PRONOUNCED SENTENCES

Based on the annual statistics of the state prosecutor's office for the listed criminal offences in the observed period of 1993 to 2002, the author of this paper observes that the number of

prison sentences was slightly lower in the second observed period, while the number of fines increased due to the application of the criminal order. Putting the number of appeals by the state prosecutor in relation to the pronounced sanctions leads to the conclusion that the state prosecutor's office lacks established criteria relating to sentencing policy, because state prosecutors do not systematically react to the decrease in certain severe sanctions, although, at the same time, they incessantly stress that the criminal justice policy is becoming increasingly lenient. It is important to emphasise, and this arises from both studies, that the sentencing policies for the same criminal offences are different in the individual jurisdictions of each county court. Based on a sample of 3198 judgements, it was established that state prosecutors filed appeals against 43.9% of all the observed judgements, and that 35.8% of state prosecutors' appeals were upheld. The accused filed appeals against 70.4% of the observed judgements, and 13.9% of such appeals were upheld. The success of the accused is significantly lower than the success of the state prosecutor in relation to fines and suspended sentences. Regarding the sentence of imprisonment, the success of the accused is higher in absolute figures, but since in relation to the total number of filed appeals the success of the state prosecutor is higher, this research does not provide grounds for the claim (which is often heard) that by upholding the appeals of the accused, second-instance courts have a large impact on the leniency of the sentencing policy. Data on the total number of pronounced sentences and the frequency of state prosecutors' appeals, and particularly data obtained on the basis of the inspection of each specific case, provide grounds for the claim that there is no unified systematic sentencing policy, because the choice of sanction, and its severity, primarily often depend on the circumstances under which the criminal offence was committed. The research established that there were no significant differences in the severity of the pronounced prison sentences before and after the enactment of the Criminal Code, so the research suggests that only in the case where the minimum provided prison sentence has been increased to the extent that a suspended sentence may not be pronounced even by mitigation is it possible that a prison sentence be pronounced for such an act. A significant increase in the maximum of provided sanctions has low impact on any decrease in the number of suspended convictions, i.e. on the severity of the pronounced prison sentence. Only in the case of a decrease in the maximum provided sanction (an example for this is larceny and grand larceny) is there no influence either on the severity of the pronounced sentence, or on the type and range of pronounced legal criminal sanctions. When deciding on whether to file an appeal against the judgement of the court on the sanction, the circumstances of a specific case play a decisive role in the state prosecutor's decision, whereas the gravity of the individual criminal offence and the need to unify the sentencing policy are not so prominent. Although it may be expected that the state prosecutor's office, regarding its structure, should be a significant corrective to the unification of the sentencing policy, this is not always the case. State prosecutors appeal in a specific case, assessing the circumstances of the individual case, so we may say that the state prosecutor's office as a whole does not have one systematic approach to sentencing policy.